

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету здоров'я та
фізичного виховання
Владислав СИВОХОП/
«30» січня 2025 року

ПОЛОЖЕННЯ ПРО АТЕСТАЦІЙНИЙ ІСПИТ

галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка
спеціальність: 016 Спеціальна освіта
освітня програма: Олігофренопедагогіка. Здоров'я людини
рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень
(спеціалізація) (за наявності): 016.02 Корекційна психопедагогіка
кваліфікація: бакалавр зі спеціальної освіти за спеціалізацією
«Корекційна психопедагогіка»
форма навчання: денна, заочна

Положення ухвалено на засіданні
Вченої ради факультету
Протокол № 1 від 30 січня 2025 р.

Ужгород, 2025

1. Організаційно-методичні вказівки

Атестаційний іспит (далі – іспит) є заключним підсумковим контролем, метою якого є визначення рівня професійної придатності випускників освітньо-професійної програми «Олігофренопедагогіка. Здоров'я людини» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти до роботи в галузі 01 Освіта/педагогіка за спеціальністю «Спеціальна освіта». Іспит проводиться у відповідності до «Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та екзаменаційну комісію УжНУ» за № 519/01-17 від 04.03.2015 р.

Відповідальним за організацію іспиту є деканат факультету, кафедра фізичної терапії, реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти, а за безпосереднє проведення іспиту і визначення індивідуальних оцінок – державна екзаменаційна комісія.

Кафедра фізичної терапії, реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти факультету бере участь в удосконаленні планових та облікових документів, підготовці посібників, методичних рекомендацій, проведенні інструктивних занять, обговоренні педагогічних інновацій, прийнятті рішень з удосконалення системи контролю та оцінювання, підготовці пропозицій до Вченої ради факультету.

До іспиту допускаються тільки ті здобувачі освіти, у яких немає заборгованостей, які виконали навчальний план в повному обсязі.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані: своєчасно з'явитися на іспит; під час підготовки до відповіді користуватися виключно чернеткою, виданою секретарем комісії з печаткою факультету; надати максимально повну відповідь на всі питання білету та членів комісії; дотримуватися встановлених правил проведення іспиту та вимог. За грубе порушення встановлених правил проведення іспиту голова державної комісії за згодою членів комісії може не допустити здобувача до участі в іспиті.

Усі зміни і доповнення до цього положення проводяться за рішенням Вченої ради факультету та державної екзаменаційної комісії не пізніше як за місяць до проведення іспиту з обов'язковим інформуванням здобувачів.

2.2. Методика проведення контролю

Опитування випускників проводиться на відкритому засіданні державної екзаменаційної комісії. У випадку спірної оцінки голова комісії приймає рішення шляхом проведення відкритого голосування серед членів комісії.

Під час іспиту перевіряється теоретична підготовленість з таких навчальних дисциплін: «Корекційна психопедагогіка», «Педагогіка інклюзивного навчання», «Спеціальна методика дошкільного виховання», «Спеціальна методика навчання грамоти та формування елементарних математичних понять і уявлень», «Спеціальна методика навчання української мови і літератури», «Спеціальна методика навчання математики», «Спеціальна методика навчання природознавства і географії», «Спеціальна методика навчання історії»,

«Психолого-педагогічні основи діяльності асистента вчителя, асистента вихователя закладів освіти», «Методика проведення корекційно-розвиткових занять з дітьми з порушеннями пізнавальної діяльності» (Додаток 1).

Оцінювання проводиться за результатами усної відповіді на білети, питання яких відповідають змісту навчальних програм даних курсів та включають важливі елементи знань з інших навчальних курсів навчального плану та схвалені вченою радою факультету.

Структура білетів містить три питання. Оцінки з атестаційного іспиту виставляє кожен член екзаменаційної комісії з кожного запитання у балах згідно з критеріями оцінювання за 100-бальною шкалою, а також за шкалою ECTS у відповідності до загальнонаціональної та Болонської систем оцінювання успішності (Табл. 2).

Якість відповідей здобувача на додаткові запитання членів ЕК враховується при оцінюванні запитань екзаменаційного білета.

Після закінчення іспиту на закритому засіданні ЕК визначається середній бал оцінок членів ЕК з кожного запитання. Підсумкова оцінка формується як середня з оцінок усіх присутніх членів комісії. Сума цих середніх балів переводиться в оцінку за національною шкалою.

В умовах **дистанційного навчання** атестаційний іспит в усній формі проводиться дистанційно в синхронному режимі у формі відеоконференції із забезпеченням гарантованої автентифікації здобувачів вищої освіти за допомогою Google Meet. Кафедра надсилає на корпоративну пошту здобувача вищої освіти покликання на відеоконференцію, що дозволяє приєднатися до неї. Здобувач вищої освіти в новій вкладці автентифікується в MOODLE, відкриває курс «Атестація», отримує білет, готує відповідь на питання білету та відповідає на них. Екзаменаційна комісія обговорює оцінки відповідей здобувачів вищої освіти та повідомляє їх здобувачам вищої освіти. Після закінчення атестації відеоконференція завершується.

Критерії оцінювання відповіді здобувача вищої освіти на комплексному кваліфікаційному екзамені

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах	Критерії оцінювання
Початковий	0-35	Здобувач вищої освіти: 1. Не відповів на основні запитання, відмовився відповідати на додаткові. 2. Наявне виразне негативне ставлення до професійної діяльності
	36-60	Здобувач вищої освіти: 1. Не відповів на запитання екзаменаційного білету, а лише на окремі додаткові питання членів ЕК. 2. Свої думки не аргументує, прикладів не наводить. 3. Не виявляє знань ні основної, ні додаткової літератури.
Середній	61-73	Здобувач вищої освіти: У своїй відповіді виявляє знання і розуміння основного матеріалу програми комплексного кваліфікаційного екзамену, проте окремі теми відтворює із значними прогалинами. 2. Вміє аргументувати висловлені думки, проте не виявляє при цьому достатньої самостійності, а обмежується, головним чином, наслідуванням підручника та лекцій викладачів. 3. Ілюструє деякі положення теоретичного матеріалу прикладами. 4. Всієї обов'язкової спеціальної наукової літератури, рекомендованої НМК дисциплін не засвоїв, але із змістом кількох основних праць обізнаний. 1. Вміє робити аналіз педагогічних фактів, проте при цьому допускає окремі помилки, які виправляє з допомогою викладача.
Достатній	74-89	Здобувач вищої освіти: 1. Відповів на всі питання, в т.ч., й додаткові, проте з окремими неточностями. 2. Вміє самостійно аргументувати основні теоретичні положення, які він викладає у своїй доповіді, проте іноді потребує навідних питань для аргументації. 3. Ілюструє наведені у відповіді думки потрібними прикладами, причому не тільки запозиченими з підручника, а й підібраними самостійно. 4. Зіставляє теоретичні відомості з потребами педагогічного процесу. 5. Виявляє знання обов'язкової спеціальної наукової літератури.
Високий	90-100	Здобувач вищої освіти: 1. Глибоко і докладно відповів на всі питання, в т.ч., поставлені йому членами ЕК. 2. Вміє самостійно аргументувати теоретичні положення. 3. Ілюструє наведені у відповіді думки потрібними прикладами, підібраними самостійно і запозиченими з підручника. 4. Уміло зіставляє теоретичні відомості із змістом педагогічної практики, зокрема, з питаннями освіти дітей з інтелектуальними порушеннями та корекційної роботи з ними. 5. У своїй відповіді виявляє знання обов'язкової і додаткової спеціальної наукової літератури, знання праць провідних педагогів-дефектологів, спеціальних психологів, логопедів, сучасних науковців.

Загальна шкала оцінювання

4-х бальна шкала оцінювання	Методика визначення оцінки	100-бальна оцінка	Оцінка за шкалою ECTS
Відмінно	За сумою балів, отриманих за відповіді на чотири питання за таблицею 2.	90-100	A
Добре		82-89	B
		74-81	C
Задовільно		64-73	D
		60-63	E
Незадовільно		35-59	FX
	0-34	F	

За результатами оцінювання студентів голова комісії визначає кінцеву оцінку згідно оцінок кожного з членів державної комісії та вносить оцінки у відомість оцінювання успішності (табл. 3).

Програма атестаційного іспиту для здобувачів ВО першого (бакалаврського) рівня спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.02 Корекційна психопедагогіка освітньої програми «Олігофренопедагогіка. Здоров'я людини»

КОРЕКЦІЙНА ПСИХОПЕДАГОГІКА

Корекційна психопедагогіка як наука

Предмет, завдання та методи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). Понятійно-категоріальний апарат корекційної психопедагогіки. Місце корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки) в системі наук.

Діти з інтелектуальними порушеннями в освітньому та реабілітаційному процесі

Психолого-педагогічна характеристика осіб з порушеннями інтелекту. Психолого-педагогічна характеристика дітей за ступенями виразності інтелектуальних порушень. Психолого-педагогічна характеристика інтелектуальних порушень за видами. Характеристика учнів за особливостями і можливостями навчання.

Система закладів освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями

Диференційована система спеціальних закладів для осіб з ІІІ в залежності від ступеня виразності дефекту та віку дитини. Заклади системи соціального забезпечення, заклади охорони здоров'я. Спеціальні навчально-виховні заклади дітей з ІІІ системи Міністерства освіти і науки. Заклади нового типу. Організація корекційно-виховної роботи закладів дошкільної освіти з дітьми з інтелектуальними порушеннями. Характеристика діяльності спеціальних шкіл. Наповнюваність класів. Рівні освіти в спеціальній школі. Організація освітнього процесу. Особливості діяльності навчально-реабілітаційних центрів (НРЦ). Основні завдання НРЦ. Структура НРЦ. Наповнюваність класів. Рівні освіти в НРЦ. Організація освітнього процесу. Навчання дітей з інтелектуальними порушеннями в спеціальних та інклюзивних класах.

Навчання, виховання і трудова підготовка дітей з помірним і важким ступенями інтелектуального порушення

Мета, завдання і зміст корекційно-виховної роботи з дітьми помірного та важкого ступеня ІІІ. Структура навчальних програм для дітей з помірним ступенем інтелектуального порушення. Принципи корекційно-виховної роботи з дітьми, які мають помірний і важкий ступінь інтелектуального порушення. інтелекту.

Навчання, виховання, розвиток та корекція як єдиний педагогічний процес

Характеристика структури порушення інтелектуального розвитку. Сутність корекційно-розвиткової роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями. Компоненти системи корекційно-розвиткової роботи. Основні принципи корекційно-розвиткової роботи. Єдність навчання, виховання, розвитку, корекції як основна закономірність педагогічного процесу в спеціальній школі. Спеціальні

засоби та умови корекції у освітньому процесі та режимі дня.

Сутність процесу навчання дітей з інтелектуальними порушеннями

Сутність спеціальної дидактики. Предмет сучасної олігофренодидактики. Особливості навчального процесу в спеціальній школі. Характеристика структури навчальної діяльності учнів з інтелектуальними порушеннями. Корекційні прийоми в організації навчальної діяльності учнів з інтелектуальними порушеннями. Умови забезпечення якості освіти дітей з інтелектуальними порушеннями.

Зміст освіти дітей з інтелектуальними порушеннями

Навчальні плани для освіти дітей з інтелектуальними порушеннями. Базовий навчальний план, типові навчальні плани. Характеристика освітніх програм для дітей з інтелектуальними порушеннями. Сутність компетентісного підходу в навчанні дітей з інтелектуальними порушеннями. Характеристика життєвих компетентностей школярів з інтелектуальними порушеннями. Підручники та навчальні посібники для спеціальної школи. Вимоги до шкільних підручників.

Принципи навчання дітей з інтелектуальними порушеннями

Система основних принципів навчання в корекційній психопедагогіці. Характеристика принципів спеціальної дидактики (виховуючої спрямованості навчання; науковості; доступності знань; систематичності та послідовності в навчанні; міцності засвоєння знань, формування вмінь і навичок; наочності знань; свідомості та активності учіння). Специфічні принципи навчання (принцип корекційної спрямованості навчання; вирішальна роль вчителя і педагогічного колективу у навчанні; принцип індивідуального та диференційованого підходу до учнів). Умови реалізації індивідуального підходу. Зміст і прийоми реалізації індивідуального підходу.

Методи навчання дітей з інтелектуальними порушеннями

Особливості реалізації методів навчання учнів з інтелектуальними порушеннями. Критерії добору методів навчання учнів з інтелектуальними порушеннями. Характеристика методів навчання учнів з інтелектуальними порушеннями. Особливості застосування словесних методів навчання. Особливості застосування наочних методів навчання. Особливості застосування практичних методів навчання. Раціональне поєднання методів навчання. Залежність вибору методів навчання від дидактичної, виховної та корекційно-розвивальної мети, складу учнів, особливостей навчального матеріалу тощо. Сучасні технології навчання дітей з інтелектуальними порушеннями. Ігрові технології навчання. Проблемне навчання. Технологія кооперативного навчання.

Інформаційне забезпечення навчання дітей з інтелектуальними порушеннями

Сутність інформаційно-комунікаційних технологій в сучасній освіті. Засоби для залучення учнів до навчання та мережі комунікації. Засоби для репрезентації навчального матеріалу. Засоби для демонстрації навчальних досягнень. Критерії добору засобів ІКТ. Вплив використання ІКТ на психічні процеси учнів. Інформаційні технології в навчанні дітей з інтелектуальними порушеннями. Використання комп'ютерних програм на різних етапах уроку. Особливості дистанційного навчання дітей з інтелектуальними порушеннями. Умови успішної реалізації дистанційного навчання учнів з інтелектуальними порушеннями.

Форми організації навчання в спеціальній школі

Урок як основна форма організації навчання в НУШ. Особливості уроку в

спеціальних закладах освіти. Корекційно-спрямована структура уроку. Типи уроків у спеціальній школі. Екскурсія як форма навчальної роботи в спеціальній школі. Підготовка до екскурсії, вимоги до її проведення. Підготовка вчителя до уроку.

Контроль та оцінка знань, умінь та навичок учнів з інтелектуальними порушеннями

Функції оцінювання та контролю навчальних досягнень учнів. Види та об'єкти оцінювання навчальних досягнень учнів. Вимоги до перевірки і оцінювання навчальних досягнень учнів. Рівні оцінювання навчальних досягнень учнів з інтелектуальними порушеннями. Особливості формувального і завершального (підсумкового) оцінювання в НУШ. Алгоритм діяльності вчителя під час організації формувального оцінювання. Портфоліо як технологія оцінювання учнів з інтелектуальними порушеннями.

Домашня навчальна робота учнів

Групи продовженого дня. Корекційно-виховне значення самопідготовки в спеціальній школі, вимоги до її організації, тривалості та проведення. Структура самопідготовки та форми її організації. Типи домашніх завдань. Взаємозв'язок у роботі вчителя та вихователя.

Сутність, принципи, завдання та методи виховання дітей з інтелектуальними порушеннями

Виховання як педагогічний процес. Мета і завдання виховання. Особливості психофізичного розвитку дітей з ІІ, які слід враховувати у процесі їхнього виховання. Принципи виховання учнів з ІІ. Особливості реалізації методів виховання учнів з інтелектуальними порушеннями. Методи формування моральних знань. Методи формування досвіду суспільних стосунків і навичок поведінки. Методи стимулювання діяльності та поведінки учнів.

Виховання особистості в колективі.

Роль колективу у вихованні дітей з ІІ. Особливості дітей з ІІ, що ускладнюють формування їхнього колективу. Стадії розвитку колективу учнів. Особливості формування дитячого колективу у спеціальному закладі загальної середньої освіти. Методи виховання колективу в спеціальній школі.

Морально-правове виховання учнів з інтелектуальними порушеннями

Сутність морального виховання (завдання, зміст). Особливості формування моральних уявлень і понять у дітей з ІІ. Шляхи морального виховання в навчальній, позакласній та позашкільній роботі. Форми та методи морального виховання учнів. Завдання правового виховання учнів з ІІ. Форми та методи правового виховання учнів.

Національно-патріотичне й естетичне виховання учнів

Сутність національно-патріотичного виховання (мета, завдання; основні принципи національно-патріотичного виховання; етапи національно-патріотичного виховання). Форми та методи національно-патріотичного виховання учнів з ІІ. Завдання естетичного виховання учнів з ІІ. Форми естетичного виховання.

Трудове виховання учнів з інтелектуальними порушеннями. Система профорієнтації

Роль трудової діяльності в особистісному розвитку та соціалізації учнів з інтелектуальними порушеннями. Організація трудового виховання та профорієнтаційної роботи у спеціальній школі. Організація трудового навчання у спеціальній школі. Етапи трудового навчання. Види професійно-трудової підготовки

учнів спеціальної школи. Мета, завдання та зміст трудового виховання учнів з ІІ. Види трудової діяльності. Форми трудового виховання. Сутність професійної орієнтації. Завдання профорієнтаційної роботи. Компоненти профорієнтаційної роботи. Етапи профорієнтаційної роботи. Форми позакласної корекційно-виховної роботи з профорієнтації.

Формування здорового способу життя в учнів з інтелектуальними порушеннями

Формування у дітей спрямованості на здоровий спосіб життя. Профілактика шкідливих звичок у дітей з ІІ. Сутність та завдання фізичного виховання у спеціальній школі. Роль фізичного виховання в корекції порушень психофізичного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями. Особливості фізичного виховання учнів спеціальної школи. Форми позакласної фізкультурної роботи: спортивні секції, гуртки, ритміка, ЛФК, рухливі ігри, санітарно-гігієнічні та оздоровчі заходи. Лікувальні та профілактичні заходи в системі фізичного виховання.

Основи екологічного виховання

Зміст, завдання та принципи екологічного виховання учнів з ІІ. Форми екологічного виховання учнів з порушеннями інтелекту.

Педагогічний персонал спеціальної школи, НРЦ

Специфіка педагогічної діяльності спеціального педагога. Компоненти професійної діяльності спеціального педагога. Особливості роботи вчителя спеціальної школи. Основні завдання діяльності класного керівника і вихователя. Завдання і зміст роботи логопеда, психолога спеціальної школи.

Управління і керівництво спеціальною школою

Сутність управління спеціальною школою. Функції директора, його заступників. Педагогічна рада спеціальної школи. Внутрішній контроль і звітність. Види внутрішнього контролю. Планування навчально-виховної роботи в школі. Види планів, їх структура та зміст. Річний план роботи спеціальної школи. Аналіз уроків, позакласних заходів як засіб удосконалення навчально-виховного процесу.

Співпраця закладу освіти і сім'ї у вихованні і розвитку дітей та підлітків з порушеннями інтелекту. Моральна підготовка учнів до сімейного життя

Умови сімейного виховання дітей та підлітків. Особливості виховання дитини з ІІ в сім'ї. Зміст і форми співпраці закладів спеціальної освіти з батьками вихованців. Особливості проведення батьківських зборів. Значення статевого виховання у соціалізації учнів з ІІ. Зміст і методи статевого виховання і підготовки учнів з ІІ до самостійного життя.

Особливості навчальної, виховної, корекційно-розвиткової роботи з дітьми з синдромом Дауна.

Аналіз характерних особливостей розвитку дітей з синдромом Дауна (СД). Психолого-педагогічна характеристика дітей з синдромом Дауна. Організація корекційної роботи з дітьми з синдромом Дауна. Сучасні психолого-педагогічні методики розвитку і навчання дітей з синдромом Дауна.

Організація позакласної роботи у спеціальній школі

Завдання позакласної роботи в спеціальній школі. Роль позакласної роботи у корекції порушень психофізичного розвитку дітей з ІІ та формуванні їхньої особистості. Форми організації позакласної корекційно-виховної роботи. Особливості гурткової роботи з дітьми з ІІ.

Методична робота в спеціальній школі

Сутність та завдання методичної роботи в спеціальній школі. Форми організації методичної роботи. Організація та зміст роботи методичних об'єднань. Корекційний аспект методичної роботи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література:

1. Корекційна психопедагогіка (Олігофренопедагогіка) : навчально-методичний посібник / укл. О.В. Гаяш. Ужгород : ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2021. 255 с.
2. Миронова С., Чопік О. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підручник. 2-е видання, перероблене та доповнене. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 332 с.
3. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2007. Частина І. 238 с.
4. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підручник. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. Частина ІІ: Навчання і виховання дітей. 224 с.

Додаткова література :

1. Анєнкова І.П., Байдан М.А., Горчакова О.А., Руссол В.М. Педагогіка: навчальний посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2020. 567 с.
2. Вержиховська О.М., Бонецька О.М., Козак А.В. Теорія і спеціальна методика виховання дітей з особливостями інтелектуального розвитку : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Друкарня Рута, 2013. 372 с.
3. Висоцька А.М. Основні завдання, форми і методи громадянського виховання учнів спеціальних шкіл-інтернатів. *Дефектологія*. 2005. № 3. С. 29 – 34.
4. Гаврилов О.В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. 308 с.
5. Гаяш О.В. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку : науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків. Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2015. 120 с.
6. Гаяш О.В. Наукова концепція Л.С. Виготського про зв'язок навчання і розвитку та її втілення у корекційній психопедагогіці сьогодення. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)* : збірник наукових праць: вип. 7, у 2 т./ за ред. В.М. Синьова, О.В. Гаврилова. Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2016. Т.2. С. 40 – 48.
7. Гаяш О.В. Основні аспекти діяльності вчителя-олігофренопедагога в сучасних умовах. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)* : збірник наукових праць: вип. 12 / за ред. О.В. Гаврилова, В.М. Синьова. Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2019. С. 64-72.
8. Гаяш О.В. Особливості організації корекційної роботи з дитиною з порушенням інтелекту в інклюзивному класі. *Комплексний супровід дітей з психофізичними порушеннями в умовах навчально-реабілітаційного центру* : матеріали ІІІ-ї Міжнародної наук.-практ. Конф. (27-28 квітня 2014 р., м. Луганськ) /

за заг. ред. Т.В. Махукової. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2014. С. 32 – 35.

9. Дмитрієва І.В. Корекційна спрямованість естетичного виховання в старших класах допоміжної школи: Монографія. Слов'янськ, 2008. 373 с.

10. Духно Надія Костянтинівна. Організація методичної роботи. Частина 1. Харків : Основа, 2016. 96 с.

11. Духно Н. К. Організація методичної роботи. Частина 2. Харків : Основа, 2016. 96 с.

12. Коган О.В. Формування здорового способу життя у старшокласників допоміжної школи: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03 / АПН України; Інститут спеціальної педагогіки. Київ, 2006. 170 с. [URL:http://www.disslib.org/formuvannja-zdorovoho-sposobu-zhyttja-starshoklasnykiv-dopomizhnoyi-shkoly.html](http://www.disslib.org/formuvannja-zdorovoho-sposobu-zhyttja-starshoklasnykiv-dopomizhnoyi-shkoly.html)

13. Комплексна програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом «Розквіт». URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditej-u-specialnih-zakladah-osviti/osvita-ditej-z-osoblivimipotrebami/navchalni-programi/navchalni-programi/programi-rozvitkudlya-ditej-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-doshkilnogo-vidu>

14. Кравець Н.П., Палагнюк О.І. Формування почуття патріотизму в розумово відсталих семикласників на уроках української літератури. Молодий учений. № 3 (43). Березень, 2017. С. 398–401.

15. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів з порушеннями розумового розвитку: навчально-методичний посібник / за ред.: О. В. Чеботарьової, І. В. Гладченко. Київ : ІСП НАПН України, 2016. 81 с.

16. Левицький В.Е. Статеве виховання учнів молодших класів (гендерний підхід): навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В.С., 2007. 108 с.

17. Матвєєва М.П., Миронова С.П. Корекційна робота в системі освіти дітей з вадами розумового розвитку : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний університет, 2005. 164 с.

18. Миронова С.П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с.

19. Миронова С. П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія. Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2007. 304 с.

20. Миронова С.П., Гаврилов О.В., Матвєєва М.П. Основи корекційної педагогіки : навчальний посібник / за заг.ред. С.П. Миронової. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 264 с.

21. Навчальні програми для дітей з помірною розумовою відсталістю. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannya-diteju-specialnih-zakladah-osviti/osvita-ditej-z-osoblivimi-potrebami/navchalniprogrami/navchalni-programi/dlya-ditej-z-pomirnoyu-rozumovoyuvidstalistyu>

22. Омельченко М.С., Кузнецова Т.Г., Пасюк С.П. Психологічні аспекти національно-патріотичного виховання дітей молодшого шкільного віку із порушеннями інтелекту. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Вип. 84. Т. 2. 2021. С. 36–39.

23. Основи медико-соціальної реабілітації дітей з органічним ураженням нервової системи : навчально-методичний посібник / за ред. В.Ю. Мартинюка, С.С. Зінченко. Київ : Інтермед, 2005. 416 с.

24. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/24565/

25. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з помірною розумовою відсталістю в системі корекційно-розвивального навчання спеціального загальноосвітнього закладу: навчально-методичний посібник / за наук. ред. О. В. Чеботарьової, І. В. Гладченко. Київ : ІСП НАПН України, 2016. 148 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/707272/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9F%D0%9F%D0%A1.pdf>

26. Особливості реалізації компетентнісного підходу в освіті дітей з інтелектуальними порушеннями: навчально-методичний посібник / авт. кол.: О. Чеботарьова, Г. Блеч, І. Бобренко, І. Гладченко, О. Мякушко, С. Трикоз, І. Сухіна, Н. Ярмола; за наук. ред.: О. Чеботарьової, І. Сухіної. Київ: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2019. 233 с.

27. Поради вчителям щодо навчання дітей з особливими освітніми потребами у класі з інклюзивним навчанням : методичні рекомендації / укладач О. В. Гаяш. Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2014. 108 с.

28. Програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannядитеj-u-specialnih-zakladah-osviti/osvita-ditej-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi/navchalni-programi/programi-rozvitku-dlya-ditej-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-doshkilnogo-viku>

29. Програма розвитку дітей дошкільного віку з розумовою відсталістю URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditej-u-specialnih-zakladah-osviti/osvita-ditej-z-osoblivimipotrebami/navchalni-programi/navchalni-programi/programi-rozvitkudlya-ditej-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-doshkilnogo-viku>

30. Сак Т.В. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навч. курс та наук.-метод. посіб. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. 168 с.

31. Синьов В.М., Матвєєва М.П., Хохліна О.П. Психологія розумово відсталої дитини : підручник. Київ : Знання, 2008. 359 с.

32. Синьов В.М. Розумова відсталість як педагогічна проблема : навчальний посібник. Київ : Діа, 2007. 118 с.

33. Соціальна і життєва практика дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах навчально-реабілітаційних центрів: практико зорієнтований посібник / за ред. канд. істор. наук І.Г. Єрмакова, канд. психол. наук К.С. Тороп, канд. пед. наук К.В. Рейди. Дніпро: Інновація, 2018. 385 с.

34. Спеціальна педагогіка : понятійно-термінологічний словник / за ред. академіка В.І. Бондаря. Луганськ : Альма-матер, 2003. 436 с.

35. Тарасова В.В. Навчання та виховання дітей із порушенням інтелекту : навчально-методичний посібник. Харків, 2017. 125 с.

36. Чеботарьова О.В., Гладченко І.В. Учні початкових класів із порушеннями інтелектуального розвитку: навчання та розвиток: навчально-методичний посібник. Харків: Ранок, 2020. 128 с.

37. Dykcik W., Barbara Sz. Nowatorskie i alternatywne metody w teorii i praktyce pedagogiki specjalnej : przewodnik metodyczny. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM. 2002. 492 s.

38. Jolanta Rafał-Łuniewska Wskazania do pracy z uczniem z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym i głębokim. URL: <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=24467>

39. Głodkowska, J. (2006). Poznanie ucznia szkoły specjalnej. Warszawa: WSiP.

40. Otto Spek. Osoby z niepełnosprawnością intelektualną podręcznik dla celów wychowawczych i edukacyjnych. Harmonia, 2014. 366 c.

41. Smyczek A., Donska-Olszko M. Edukacja uczniów z niepełnosprawnością intelektualną i sprzężoną. Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2016. 31 s.

42. Kosakowski Cz. Nauczanie i wychowanie osób lekko upośledzonych umysłowo. Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne «Akapit», 2001.

43. Chekan O., Haiach O. Liubchenko I., Popovych N., Barna K. Inclusive education: approaches and methods of working with children with special needs. Brazilian Journal of Education, Technology and Society. 2023. Vol. 16. No 3. P. 639–647.

Законодавчі і нормативні документи:

1. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. Наказ Міністерства освіти і науки України 06 червня 2022 року № 527. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>

2. Концепція «Нова українська школа». (2016). URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch2016/konczepczyia.html>

3. Положення про заклад дошкільної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.2021 р. № 26. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-%D0%BF#Text>

4. Порядок зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів загальної середньої освіти, їх відрахування, переведення до іншого закладу освіти. Наказ МОН України від 01.08.2018 № 831. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0945-18#n20>

5. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти (із змінами). Постанова Кабінету Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/530-2019-%D0%BF>

6. Про затвердження Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах : Наказ Міністерства освіти і науки України від 09.12.2010 р. № 1224. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1412-10>

7. Про затвердження Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2019 р. № 221. URL: <https://sqe.gov.ua/law/postanova-kabinetu-ministriv-ukrain-44/>

8. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 р. № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#n8>

9. Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 та 3-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями

інтелектуального розвитку : наказ Міністерства освіти і науки від 19.09.2022 р. № 836.

URL:

<https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/632/9c6/379/6329c6379ad05339839275.pdf>

10. Про затвердження типової освітньої програми для 5-10 (11) класів спеціальних закладів середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами : Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.01.2021 р. № 121. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-dlya-5-10-11-klasiv-specialnih-zakladiv-serednoyi-osviti-dlya-osib-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami>

ПЕДАГОГІКА ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Теоретичні аспекти інклюзивного навчання

Педагогіка інклюзивного навчання: завдання, об'єкт, предмет науки. Категорії педагогіки інклюзивного навчання. Визначення понять «інклюзія», «інтеграція», «інклюзивне освітнє середовище», «особливі освітні потреби», «інклюзивне навчання», «інклюзивне виховання» та ін. Місце дисципліни в системі педагогічних наук. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти. Становлення інклюзивної освіти в Україні. Нормативно-правова база з питань інклюзивного навчання. Характеристика сучасних підходів до інклюзивної освіти в Україні. Міжнародний досвід розвитку інклюзивної освіти.

Концепція Нової української школи у галузі освіти

Основні положення Концепції Нової української школи. Принцип педагогічного партнерства як провідний у діяльності Нової української школи. Формула нової школи. Порадники для вчителя щодо реалізації Концепції Нової української школи. Розвиток НУШ за сторінками фахових видань України. Специфіка реалізації наскрізного виховання у закладах загальної середньої освіти.

Особливості розвитку особистості

Закономірності розвитку особистості. Вікова періодизація. Поняття «норма» і «порушення» у розвитку дитини. Психологічні особливості дітей з ООП. Розвиток емоційної та пізнавальної сфер у дітей з інтелектуальними порушеннями. Поняття «рівні підтримки». Зміст процесів адаптації, соціалізації, інтеграції. Особливості соціалізації, адаптації дітей з особливими освітніми потребами. Основні механізми процесу соціалізації людини. Чинники соціалізації. Психолого-педагогічна підтримка дитини в умовах воєнного стану. Розвиток особистості в різних вікових періодах.

Професійна компетентність асистента вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням

Нормативно-правове забезпечення діяльності асистента вчителя у класі з інклюзивним навчанням. Зміст роботи асистента вчителя, складові його професійної компетентності. Планування роботи асистента вчителя, ведення документації. Сутність процесів адаптації та модифікації в освітньому процесі. Спільне викладання як запорука успішної взаємодії учителя та асистента вчителя. Моделі спільного викладання в інклюзивному освітньому середовищі. Соціально-педагогічна комунікація асистента вчителя в інклюзивному середовищі.

Психоло-педагогічний супровід дітей з ООП в умовах інклюзивного навчання

Міждисциплінарна взаємодія команди психолого-педагогічного супроводу. Алгоритм надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг. Психолог, соціальний педагог, логопед, батьки як суб'єкти інклюзивного навчання. Роль інклюзивно-ресурсного центру в інклюзивній освіті. Мета і завдання роботи з батьками в інклюзивному закладі. Принципи побудови роботи з батьками. Зміст і методи вивчення сім'ї. Співпраця команди супроводу та батьків дитини з ООП. Форми взаємодії сім'ї і школи.

Особливості організації інклюзивного освітнього середовища

Державні стандарти та Типові освітні програми у закладі освіти. Адаптовані та модифіковані програми. Специфіка організації інклюзивного освітнього середовища: навчальні осередки у класі, універсальний дизайн та розумне пристосування освітнього простору, ресурсна кімната, медіатека. Принципи та структура універсального дизайну навчання. Особливості адаптованих та модифікованих програм, алгоритм їх складання.

Дидактичні основи інклюзивного навчання

Основні категорії дидактики педагогіки інклюзивного навчання. Принципи, закономірності, дидактичні умови інклюзивного навчання. Особливості індивідуалізації та диференціації процесу навчання молодших школярів з різними рівнем розвитку. Індивідуальна програма розвитку. Курикулум. Поняття про організаційні форми інклюзивного навчання та особливості групових, дистанційних і колективних форм навчання дітей з особливими потребами. Специфіка та етапи планування освітнього процесу. Індивідуальний навчальний план та індивідуальна навчальна програма.

Урок як форми навчання дітей у класі з інклюзивним навчанням

Урок як основна форма інклюзивного навчання учнів. Вимоги до уроку та його організації в інклюзивному класі. Типи уроків у ЗЗСО. Характеристика структурних елементів уроку. Організація навчальної діяльності учнів з ООП на уроці в початковій школі. Педагогічні технології навчання в освітньому процесі. Засоби навчання. Класифікація засобів навчання. Вимоги до засобів наочності учнів з особливими освітніми потребами.

Методи та прийоми навчання учнів у інклюзивному класі

Поняття «метод» його функції та структура. Класифікація методів навчання. Традиційні й інноваційні методи навчання. Спеціальні методи навчання. Методичні прийоми та їх застосування у практичній діяльності асистента вчителя. Критерії вибору методів навчання. Застосування традиційних та інноваційних методів навчання у інклюзивних

Сутність та завдання оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами

Функції контролю і оцінювання навчальних досягнень учнів. Складові навчальних досягнень учнів. Види контролю навчальних досягнень школярів. Особливості оцінювання навчальних досягнень молодших школярів з особливими освітніми потребами в сучасних умовах. Портфоліо учнів як засіб оцінювання індивідуальних досягнень. Особливості оцінювання учнів з ООП: аналіз нормативно-правової бази з питання.

Корекційно-розвиткові послуги в умовах інклюзивного навчання

Поняття «корекційно-розвиткова послуга». Корекційно-розвиткові програми для дітей з ООП. Корекційно-розвиткова робота на уроках у класах з інклюзивним навчанням. Види вправ та завдань.

Специфіка виховного процесу в інклюзивному освітньому середовищі

Особливості організації та планування виховного процесу в інклюзивних класах початкової школи. Виховні можливості уроку в класі з інклюзивним навчанням. Формування загальнолюдських цінностей у школярів як наскрізний процес. Напрями, методи та форми інклюзивного виховання. Позакласна та позашкільна виховна робота з дітьми. Діагностика вихованості учнів у класах з інклюзивним навчанням та шляхи її корекції. Гурткова робота, її особливості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література:

1. Аргіропулос Д., Тарнавська Н. А. Інклюзивна педагогіка: Навчальний посібник для науково-педагогічних працівників, студентів закладів вищої освіти. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2020. 248 с.
2. Діти з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі / навчально-методичний посібник / авт.: Н. Ярмола, Л. Коваль-Бардаш, Н. Компанець, Н. Квітка, А. Лапін К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 208 с.
3. Дятленко Н. М. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій., О. В. Мартинчук, Ю. М. Найда, під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. К. : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.
4. Колупаєва А. А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.
5. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
6. Колупаєва А. А. Путівник для педагогів та батьків дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка / А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко. Харків : Ранок : Кенгуру, 2018. 111 с.
7. Миронова С. НУШ: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах. Навчально-методичний посібник. Тернопіль: «Астон», 2020. 176 с.
8. Михальський А. В., Жигульова Е. О., Михальська Ю. А. Здоров'язберігаючі технології при роботі з дітьми із особливими освітніми потребами : Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О. В., 2020. 228 с.
9. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.
10. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови : науково-методичний збірник. Вип. 12 / [редкол.: В. В. Засенко, А. А. Колупаєва, Т. П. Вісковатова та ін. ; за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєва] ; НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. Київ, 2017. 184 с.
11. Прядко Л. Технологія роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна

монографія / За заг. редакцією Г. Л. Єфремової. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. С.297-315

12. Савінова Н. В., Берегова М. І., Борулько Д. М. Інклюзивне навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Навчально-методичний посібник. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. 166 с.

13. Теоретико-методологічні засади впровадження інклюзії в закладах освіти: монографія / наук. ред. М. Є. Чайковський. Київ: Університет «Україна». 2019. 460 с.

14. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2–ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

15. Трикоз С. В., Блеч Г. О. Дитина з порушеннями інтелектуального розвитку. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 40 с.

16. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки [текст]: підручник. К. : «Центр учбової літератури», 2016. 248 с.

Додаткова література

1. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. К., 2016. 68 с.

2. Стеблюк С.В. Методи корекційно спрямованого навчання молодших школярів в інклюзивному освітньому середовищі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр.* / [редкол.: А. В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ. № 75, 2021. С. 82-86

3. Стеблюк С.В., Пишка О.П. Гра як метод навчання в інклюзивному освітньому середовищі. *Інноваційна педагогіка. Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій*. Випуск 43. Т. 2. 2022. С.43-47

4. Стеблюк С.В. Організація навчального процесу у класі з інклюзивним навчанням. *Педагогічні науки: теорія і практика. Вісник Запорізького національного університету*. Педагогічні науки. 1 (1), 2021. С. 116-121.

5. Стеблюк С.В., Хома О.М. Розвиток початкової освіти в Україні: інклюзивне навчання. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 39. Том 3. С.218-222

6. Стеблюк С.В., Хома О.М. Педагогічне портфоліо як методичний інструментарій у реалізації завдань мовно-літературної освітньої галузі початкової школи. *Інноваційна педагогіка. Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій*. Випуск 52. Т. 2. 2022. С.50-54

7. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: методичний посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 66 с.

8. Школа для кожного: посібник / Упорядник Байда Л. Ю. К., 2015. 60 с.

Інтернет-джерела

1. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>

2. Концепція Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

3. Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text>

4. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища в новій українській школі : Указ Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>

5. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища: принципи універсального дизайну та розумного пристосування, ресурсна кімната, медіатека. URL: <http://posibnyk.nus.org.ua/theme-4-features-organization-inclusive-educational-environment-principles>

6. Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0609729-18#Text>

7. Положення про Інклюзивно-ресурсний центр. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545 (зі змінами від 21.07.2021 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text>

8. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-organi-a957>

9. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. № 38–39. Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДИКА ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Загальні питання теорії спеціальної дошкільної педагогіки.

Особистість дитини-дошкільника як суб'єкт виховання.

Національна система дошкільної освіти. БКДО як стандарт функціонування галузі.

Організація навчальної роботи у ЗДО.

Інклюзивна освіта у ЗДО

Психолого-педагогічна готовність дітей старшого дошкільного віку до школи.

Система навчально-корекційної роботи та виховання для дошкільнят з порушеннями інтелекту та з розладами спектру аутизму.

Навчання та корекційно-виховна робота для дошкільнят із ЗПР та з порушеннями мовлення.

Фізичне виховання дітей дошкільного віку.

Розумове виховання дошкільнят з ООП.

Сенсорне виховання дошкільнят.

Значення ігрової діяльності для розвитку дошкільнят з ООП.

Розвиток продуктивної діяльності та трудового виховання у дошкільному віці.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література:

1. Державний стандарт дошкільної освіти. Особливості впровадження: навчально-методичний посібник/ Упорядники: О.Г. Косенчук, І.М. Новик, О.А. Венгловська, Л.В. Куземко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 240 с.

2. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: ВЦ «Академія», 2018. – 408 с. (Альма-матер).

3. Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, спеціальність «Дошкільне виховання». – К.: Видавничий Дім «Слово», 2007. – 352 с.

4. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О.І. Білан, Л.М. Возна, О.Л. Максименко та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2012. – 264 с.

5. Програма розвитку дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку від 3 до 7 років «Віконечко»/ за заг. ред. Сак Т.В. – Тернопіль: Мандрівець, 2015. – 304 с.

6. Комплексна програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом «Розквіт» / наук. Кер та заг. ред. Т.В. Скрипник. Вид 2-ге, без змін. – Тернопіль: Мандрівець, 2017. – 240 с.

7. Федорова М.А., Максимова О.О., Сорочинська О.А. Дошкільна педагогіка (частина 1): Навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. 80 с.

Допоміжна література:

1. Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів: монографія /С.В. Васильєва, Н.В. Гавриш, В.В. Рагозіна. За наук. ред. Н.В. Гавриш. – Кропивницький: ІМЕКС-ЛТД, 2021. – 226 с.

2. Гаяш О.В. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку: Науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків/укладач О.В. Гаяш. – Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2016. – 120 с.

3. Кисла О.Ф. Корекційна педагогіка: навч. посібник / О.Ф. Кисла. – К.: Кондор-Видавництво, 2015. – 320 с.

4. Кляп М.І. Методичні рекомендації з дисципліни «Спеціальна методика дошкільного виховання» для здобувачів спеціальності 016 Спеціальна освіта. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2024. 33 с.

5. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник / С.П. Миронова. – Камянець-Подільський: Камянець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. – 260 с.

6. Нагорна О.Б. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами./О.Б. Нагорна. – Рівне, 2016. – 198 с.

7. Сак Т.В. особлива дитина: Від народження до 6 років: Поради батькам. – К.: літера ЛТД, 2008. – 144 с., іл.

8. Айрес Дж. Дитина і сенсорна інтеграція. Розуміння прихованих проблем розвитку з практичними рекомендаціями для батьків і спеціалістів /Е. Джин Айрес за участі Джеффа Роббінса; пер. з англ. Т. Колеснік. – Київ: Видавництво Ростислава Бурлаки, 2024. – 280 с.

9. Саллі Дж. Роджерс, Джеральдін Доусон, Лорі А. Вісмара. Денверська модель раннього втручання для дітей з аутизмом. Як у процесі повсякденної взаємодії навчити дитину грати, спілкуватися і вчитися./ Саллі Дж. Роджерс, Джеральдін Доусон, Лорі А. Вісмара. – Київ: «СВАРОГ», 2023. – 554 с.

Інформаційні ресурси з мережі Інтернет

1. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>

2. Базовий компонент дошкільної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>

3. Програма розвитку дітей дошкільного віку з розумовою відсталістю. URL: <http://old.mon.gov.ua/.../Програма%20розвитку%20для%20дітей%20дошкільного%20віку>.

4. Програма розвитку дітей раннього та дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями /О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, І.В. Бобренко, С.В. Трикоз, О.І. Мякушко, І.В. Сухіна, Н.С. Бабій, Н.П. Цимбалюк, І.Д. Лукачук та ін.: За наук. Ред. О.В. Чеботарьової, І.В. Гладченко. Київ: ІССП імені Миколи Ярмаченка НАПП України, 2023. 438 с. URL: <https://ispukr.org.ua/?p=11295>

5. «Про затвердження порядку організації діяльності інклюзивних груп у ЗДО». Постанова Кабінету міністрів України від 28 липня 2021 р. № 769. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>

6. «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами». Постанова Кабінету міністрів України від 21 липня 2021 р. №765. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-2021-%D0%BF#Text>

СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГРАМОТИ ТА ФОРМУВАННЯ ПОЧАТКОВИХ МАТЕМАТИЧНИХ ПОНЯТЬ І УЯВЛЕНЬ

Зміст спеціальної освіти учнів з ІІІ в початкових класах відповідно до вимог НУШ.

Особливі освітні потреби молодших школярів з інтелектуальними порушеннями. Характеристика змісту початкової освіти. Типова освітня програма для учнів 1-го-4-го класу з інтелектуальними порушеннями. Принципи побудови програми. Ключові і життєві компетентності. Інваріантна складова навчальних планів для спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями. Оцінювання навчальних досягнень учнів з ІІІ. Функції контролю навчальних досягнень. Об'єкти оцінювання. Види оцінювання. Свідчення досягнень.

Завдання і зміст початкового курсу з математичної освіти. Методика формування уявлень про величину і форму предметів.

Основні завдання пропедевтичного періоду вивчення математики. Основні методи роботи, які використовує вчитель у пропедевтичний період. Організація та методика роботи у пропедевтичний період. **Формування** поняття про розміри предметів.

Методика формування поняття про масу предметів, просторових уявлень і уявлень про час.

Формування поняття про масу предметів. **Формування** просторового орієнтування. Просторові відношення: над, під, на, за, поруч, високо, низько. Визначення напрямків: вперед – назад, вгору – вниз. Вправи з формування просторових уявлень у дітей з інтелектуальними порушеннями. **Формування** поняття про часові уявлення. Частина доби (ранок, день, вечір, ніч); часові відношення (тепер – пізніше, спочатку – потім, учора –завтра).

Ознайомлення з простими геометричними фігурами.

Ознайомлення з простими геометричними фігурами. Формування уявлень про лінії і відрізки. Ознайомлення з кругом і колом. Трикутник. Квадрат. Прямокутник.

Методика формування кількісних понять, навчання рахунку, рахунковим операціям.

Формування кількісних понять «один» і «багато». Дидактичні ігри на формування кількісних понять.

Методика вивчення 1-го десятка.

Використання наочності на уроках математики. Нумерація чисел в межах першого десятка. Позначення числа цифрою і написання цифр. Порівняння чисел. Додавання і віднімання у межах 10. Розв'язування арифметичних задач у межах 10.

Наукові засади методики навчання грамоти. Розвиток навичок мовленнєвої діяльності в період навчання грамоти.

Поняття грамоти, її значення в навчанні дітей з ІП. Зміст і завдання інтегрованого курсу «Навчання грамоти». Програма з навчання грамоти. Методи навчання грамоти. Звуковий аналітико-синтетичний метод навчання грамоти і особливості його застосування при навчанні дітей з ІП. Прийоми звукового аналізу та синтезу. Основні періоди та етапи навчання грамоти. Розвиток умінь слухати і розуміти (аудіювати) усне мовлення, сприймати на слух, розуміти, розрізняти звуки, склади, слова, словосполучення, невеликий текст. Формування умінь говорити (відтворювати, складати, розігрувати діалоги; переказувати прослуханий текст, будувати зв'язні висловлювання). Розвиток умінь і навичок з читання і письма як видів мовленнєвої діяльності.

Добукварний період навчання грамоти та методика його проведення. Формування в першокласників початкових мовних уявлень на уроках читання в підготовчий (добукварний) період.

Завдання та зміст добукварного періоду. Методика проведення добукварного періоду навчання грамоти. Формування уявлень про речення, слово і склад. Ознайомлення учнів з фонетичними уявленнями. Розвиток фонетичного слуху. Методика ознайомлення зі звуками мовлення голосними та приголосними, твердими та м'якими приголосними звуками, наголосом. Моделювання та конструювання в добукварний період. Особливості структури уроків читання і письма в добукварний період. Орієнтовний зміст роботи на уроці читання в добукварний період. Орієнтовний зразок уроку письма в добукварний період навчання грамоти.

Букварний період навчання грамоти та методика його проведення.

Етапи букварного періоду навчання грамоти. Завдання кожного з них. Методика проведення букварного періоду навчання грамоти. Система роботи з вивчення звуків і букв за спеціальною програмою. Види аналітико-синтетичних вправ на кожному етапі букварного періоду, методика їх проведення. Специфіка

звукової роботи в букварний період. Звуко-складове моделювання і конструювання.

Зміст, структура і методика уроку читання в букварний період навчання грамоти.

Методика ознайомлення з новою буквою, етапи і порядок роботи. Прийоми роботи над її формою. Види та форми читання складових таблиць, колонок слів і слів, поданих в аналітико-синтетичній формі. Опрацювання букварних текстів. Робота за ілюстраціями сторінок букварної частини підручника. Прийоми опрацювання сюжетного малюнка. Дидактична структура уроку читання в букварний період навчання грамоти.

Формування навички читання в першокласників.

Способи та види читання в букварний та післябукварний періоди. Прийоми навчання читати склади, слова. Розвиток складового способу читання та читання цілими словами.

Навчання письма в період оволодіння грамотою.

Підготовчі вправи на уроках письма в добукварний і букварний періоди (штрихування контурів фігур, вправи-розчерки, вправи-малюнки, вправи на вписування елементів та букв у малюнок тощо). Графічна будова букви, методичні прийоми пояснення елементів писаних букв. Види вправ із письма в період навчання грамоти. Дидактична структура уроку письма в букварний період навчання грамоти. Зразок конспекту уроку письма в букварний період.

Післябукварний період навчання грамоти.

Післябукварний період навчання грамоти. Основні його завдання. Методика роботи над розділом «Слово». Методика роботи над реченням і зв'язним текстом у після букварний період навчання грамоти. Прийоми опрацювання тексту та сюжетного малюнка. Особливості уроків читання в післябукварний період. Вироблення навичок правильного читання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література:

1. Гаврилов О.В., Липа В.О., Ляшенко О.М., Левицький В.Е., Опалюк О.М., Глоба О.П., Данильченко Є.В. Прикладна корекційна психопедагогіка: олігофренопедагогіка : навчальний посібник / за ред. О.В. Гаврилова. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друк-сервіс», 2014. 592 с.
2. Дидактичні основи навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку : методичний посібник / укл. Л.О. Прядко, О.О. Фурман. Суми : РВВСОІППО, 2015. 114 с. URL: <http://www.soippo.edu.ua/images>

Допоміжна література:

1. Басюра А.Д. Прийоми усної лічби в молодших класах допоміжної школи. Київ : Вища школа, 1981. 56 с.
2. Вавіна Л.С. Буквар: для підгот., 1 кл. спец. загальноосв. навч. закл. для розумово відсталих дітей. Київ : «Інкунабула», 2013. 208 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/2496917/>
3. Гаврилов О. В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. 308 с.
4. Деркач Н. І. Звукова робота в період навчання грамоти шестиліток. *Початкова школа*. 1990. №11.
5. Деркач Н. І. Навчання грамоти : навч.-метод. посібник для студентів,

учителів. Тернопіль : Підручники і посібники, 2003. 112 с.

6. Котик Т.М. Методика навчання грамоти : опорні конспекти лекцій для студентів заочної форми навчання спеціальності «Початкова освіта». Івано-Франківськ, 2013. 60 с.

7. Литвинова В.В. Математика: підручник для 1 кл. спец. закл. заг. сер. освіти (Н-91). Київ : Либідь, 2019. 160 с. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/1-klas/15-pdruchniki-dlya-osb-z-osoblmi-osvtnmi-potrebami-1-klas/matematika-pdruchnik-dlya-1-klasu-spetsalnikh-zakladv-zagalno-seredno-osvti-n-91-avt-litvinova-v-v/>

8. Марченко І.С. Спеціальна методика початкового навчання української мови : навчально-методичний посібник. Київ : ВД «Слово», 2010. 285 с.

9. Методичні рекомендації до навчання грамоти учнів І-ІІ відділень допоміжної школи / укл. Л. С. Вавіна, Т. М. Росохацька. Київ : РУМК, 1990. 112 с.

10. Миронова С. П. Олігофренопедагогіка. Компактний навчальний курс: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний університет, 2008. 204 с.

11. Кравець Н.П. Розвиток мовлення в учнів молодших класів допоміжної школи на уроках читання та української мови. Київ : А.С.К., 1999. 127 с.

12. Психокорекційна педагогіка. Навчальний посібник : Хрестоматія / за ред. В. М. Синьова. В 2-х томах. Том 1. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017.

URL: http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/32851/1/Psykhokorekt.%20Pedagogika_2017_v.1.pdf

13. Савченко О.Я. Сучасний урок у початкових класах : посібник для вчителя. Київ : Магістр-8, 1997. 256 с.

14. Спеціальна методика викладання математики в допоміжній школі. Курс лекцій : навчальний посібник / упоряд. О.В. Гаврилов, О.М. Ляшенко. Хмельницький : ПП Пантюк С.Д., 2003.

15. Чеботарьова О., Блеч Г., Бобренко І., Гладченко І., Мякушко О., Трикоз С., Сухіна І., Ярмола Н. Особливості реалізації компетентнісного підходу в освіті дітей з інтелектуальними порушеннями : навчально-методичний посібник / за наук. ред.: О. Чеботарьової, І. Сухіної. Київ : ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2019. 233 с.

16. Чеботарьова О.В., Гладченко І.В. Учні початкових класів із порушеннями інтелектуального розвитку: навчання та розвиток : навчально-методичний посібник. Харків : вид-во «Ранок», 2020. 128 с. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/navchalno-metodychny-posibnyky/dlya-pedpratsivnykiv-ospotreby/Uchni-pochatkovykh-klasiv-iz-porushenniamy-intelektualnogo-rozvytku-navchannia-ta-rozvytok-Chebotarova.pdf>

СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І **ЛІТЕРАТУРИ**

Спеціальна методика навчання української мови, як наука.

Предмет і завдання спеціальної методики навчання української мови як навчальної дисципліни. Методи дослідження у спеціальній методиці української мови. Зв'язок спеціальної методики навчання української мови з іншими науками.

Українська мова як навчальний предмет у закладах спеціальної освіти.

Місце української мови в системі навчальних занять. Корекційне значення навчання української мови учнів з інтелектуальними порушеннями. Практична спрямованість навчання української мови. Українська мова як навчальний предмет у спеціальній школі. Завдання і зміст роботи в початковій школі. Завдання і зміст роботи у 5-10 класах. Методи і прийоми навчання української мови у спеціальній школі. Дидактичні засоби, які використовуються на уроках української мови. Урок як основна форма навчально-виховного процесу. Типи уроків української мови.

Вивчення фонетики. Організація та методика проведення уроків з формування фонетичної сторони мовлення у дітей з інтелектуальними порушеннями.

Зміст шкільного курсу фонетики та його значення. Завдання вивчення фонетики. Методи і прийоми вивчення фонетики. Методика роботи над звуками і буквами. Основні правила поділу слів на склади. Робота над складовою структурою слова. Формування способів звуко- складового аналізу.

Формування в учнів мовленнєвих умінь. Робота над лексикою.

Значення вивчення лексики. Труднощі у засвоєнні учнями лексичних понять. Джерела збагачення лексики. Робота над засвоєнням значення слова. Лексико-логічні вправи. Робота над усвідомленням прямого і переносного значення слова. Робота з однозначними і багатозначними словами, омонімами. Методика засвоєння учнями синонімів, антонімів. Лексико-стилістичні вправи.

Методика вивчення морфологічної будови слова.

Значення і завдання вивчення будови слова. Методика розкриття понять: споріднені слова, основа слова, закінчення, корінь, префікс, суфікс, спільнокореневі слова. Наступність і перспективність у вивченні матеріалу, шляхи подолання труднощів у виділенні основи, кореня, префікса, суфікса. Вправи на розрізнення однокорінних і споріднених слів. Методика морфемного розбору слів.

Методика вивчення шкільної граматики.

Місце граматики в шкільному курсі української мови. Методика формування граматичних понять в учнів з ІІІ. Значення, завдання, зміст і принципи вивчення частин мови в шкільному курсі. Зв'язок вивчення частин мови з фонетикою, лексикою, синтаксисом, орфографією і розвитком мовлення. Вивчення частин мови на синтаксичній основі. Наступність і перспективність у вивченні частин мови в 1-4 і 5-9 класах. Методика вивчення іменника, прикметника, дієслова, займенника, прийменника. Методика ознайомлення з числівником, прислівником.

Розвиток мовлення, як основне завдання навчання української мови у спеціальній школі.

Психолого-лінгвістичні основи методики розвитку зв'язного мовлення учнів. Види мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо), їх особливості. Особливості мовленнєвого розвитку учнів з порушенням інтелектуального розвитку. Структура й зміст програми з розвитку мовленнєвих умінь, формування культури мовлення й етики мовного спілкування учнів 1-4 класів, 5-9 класів. Завдання та основні напрями роботи з розвитку мовлення учнів з ІІІ на вимовному, лексичному, синтаксичному рівнях. Способи допомоги учням у процесі розвитку мовлення.

Робота над реченням.

Значення і завдання вивчення теми «Речення». Зв'язок з лексикою, морфологією і розвитком мовлення учнів. Методика ознайомлення з поняттям «речення». Розвиток умінь визначати межі речення. Розвиток умінь поширювати та ускладнювати речення. Розвиток умінь аналізувати зв'язки слів у реченні. Вивчення типів речення за метою висловлювання. Робота над засвоєнням поняття «основа речення», «головні члени речення». Вивчення однорідних членів речення. Ознайомлення зі складним реченням.

Робота над зв'язним мовленням.

Методи та прийоми навчання зв'язних висловлювань школярів з ІІІ. Початкове ознайомлення з текстом. Методика роботи над текстом. Ознайомлення з роллю абзаців. Робота над планом. Переказ. Робота над засобами зв'язності. Використання ілюстративного матеріалу.

Методика навчання читанню учнів з інтелектуальними порушеннями.

Освітнє, виховне значення уроків читання. Корекційно-розвиткова роль літературного читання. Завдання уроків літературного читання. Зміст, мета та завдання уроків читання для дітей з ІІІ у 1-4 класах. Зміст, мета та завдання уроків читання для дітей з ІІІ у 5-9 (10) класах. Принципи і методи навчання учнів на уроках літературного читання.

Формування якостей читання в учнів з інтелектуальними порушеннями.

Труднощі при оволодінні навичками читання і корекційна робота по їх подоланню. Формування навичок правильного, свідомого, виразного і швидкого читання. Види і прийоми читання. Роль підручника в організації читання учнів.

Методика роботи над художніми творами.

Основні етапи роботи над художнім твором у молодших класах. Особливості методики опрацювання творів різних жанрів: робота над казкою, робота над оповіданням, робота над віршами, робота над байкою, робота над науково-популярними статтями. Уроки позакласного читання в спеціальних закладах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література:

1. Кравець Н. П. Розвиток мовлення в учнів молодших класів допоміжної школи на уроках читання та української мови : навч.-метод. посібник. Київ : А.С.К., 1998. 127 с.
2. Прикладна корекційна психопедагогіка: Олігофренопедагогіка : навчальний посібник. Вид. 2-ге, перер. та допов. / за ред. О.В. Гаврилова. Кам'янець-

Подільський : ТОВ «Друк-Сервіс», 2017. 600 с.

3. Ульянова Т. К. Методика викладання української мови в допоміжній школі. Київ, 1984. 121 с.

Додаткова література:

1. Вавіна Л. С. Літературне читання: підручник для осіб з особливими освітніми потребами (F 70) 3 клас. Чернівці : Букрек, 2020. 160 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1-9vDKAb5EdaNt5LeElcPlzWjwufVWiK4/view?usp=sharing>

2. Вавіна Л. С. Методичні рекомендації з навчання грамоти учнів I-II відділень допоміжної школи. Київ : РУМК спецшкол, 1990. 112 с.

3. Вавіна Л. Розвиток зв'язного мовлення учнів допоміжної школи на основі тексту. *Дефектологія*. №1. 1997. С. 6-10.

4. Вавіна Л. Формування в учнів допоміжної школи навичок усного зв'язного мовлення. *Дефектологія*. № 1, 3. 1998. С.23-26, С.27-31.

5. Варзацька Л.О. Навчання мови та мовлення на основі аналізу тексту. Київ, 1986.

6. Висоцька А. М., Блеч Г.О. Українська мова : підруч. для осіб з особлив. освітн. потребами (F 70) : 2 кл. Київ : Либідь, 2020. 160 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1dpCm_vFoJmT1FdGGaRB1DbIzz6RQwfdU/view?usp=sharing

7. Висоцька А. М. Українська мова : підруч. для осіб з особлив. освітн. потребами (F 70) : 3 кл. Київ : Либідь, 2020. 192 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1A7BLoLUsq1z1_zPy2xaC6GvtTPLwzENy/view?usp=sharing

8. Гнатенко В. С. Українська мова : підруч. для осіб з особлив. освітн. потребами (F 70) : 6 кл. Київ : Либідь, 2020. 192 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1nyIjgHC8o-BdO48kLb07v8WuQUBu4hW1/view?usp=sharing>

9. Дидактичні основи навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку : методичний посібник / укл. Л.О. Прядко, О.О. Фурман. Суми : РВВСОІППО, 2015. 114 с. URL: <http://www.soippo.edu.ua/images>

10. Коваль Г. П., Деркач Н. І., Наумчук М. М. Методика викладання української мови : навчальний посібник для студентів педінститутів, гуманітарних університетів, педагогічних коледжів спеціальності «Педагогіка і методика початкового навчання». Тернопіль : Астон, 2008. 288 с.

11. Коваль Г. П., Іванова Л. І., Суржук Т. Б. Методика читання : навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан. 280 с.

12. Кравець Н. П. Корекційна робота з розумово відсталими учнями на уроках літературного читання : навчальний посібник. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2016. 199 с.

13. Кравець Н. П. Літературне читання : підруч. для осіб з особлив. освітн. потребами (F 70) : 2 кл. Київ : Либідь, 2020. 160 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1doGPbv_v4zmZvN2c-k_4baojyhtrR3O2/view?usp=sharing

14. Кравець Н. П. Літературне читання : підруч. для осіб з особлив. освітн. потребами (F 70) : 4 кл. Київ : Либідь, 2021. 192 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1Oz0fHyueQMzXF8nUiRhvU20fVJglnVUm/view?usp=s>

[haring](#)

15. Кравець Н. П., Дмитрієва М.В. Українська література : підруч. для осіб з особлив. освітн. потребами (F 70) : 8 кл. Київ : Либідь, 2020. 240 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1xEuM8kP2h357k_nK2rmse321DVFhN4WI/view?usp=sharing

16. Кравець Н. П. Розвиток мовлення в учнів молодших класів допоміжної школи на уроках читання та української мови. Київ: А.С.К. 1999. 127 с.

17. Любчич Н. В. До проблеми спеціальної методики навчання української мови розумово відсталих учнів спеціальної школи. Науковий часопис. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Випуск 30. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. С. 125-132. URL: [4anw8a8qcklXku1uy7newpupupyn35xjdrtnsf525nfvq4oynf8bsvrgt1hkzpusp5ps7pjzkdbbzoossydene9cujhctm](https://drive.google.com/file/d/4anw8a8qcklXku1uy7newpupupyn35xjdrtnsf525nfvq4oynf8bsvrgt1hkzpusp5ps7pjzkdbbzoossydene9cujhctm/view)

18. Марченко І. С. Спеціальна методика початкового навчання української мови. 1-видання. Київ: Слово, 2010. 288 с.

19. Методика навчання української мови в початковій школі : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ : Літера ЛТД., 2011. 364 с.

20. Нізевич О. В. (Гаяш О.В.). Корекційна роль розвивального навчання на уроках української мови в школі для дітей з вадами інтелекту. *Вісник Луганського педагогічного університету імені Тараса Шевченка (педагогічні науки)*, 2006. № 16. С.41 – 46.

21. Нізевич О. В. (Гаяш О.В.). Удосконалення змісту програми з української мови для початкових класів. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету. Серія соціально-педагогічна*. Випуск 6. Відп. ред. В.І. Співак. Упорядник О.В. Гаврилов. Кам'янець-Подільський : ПП Мошинський В.С., 2006. С.187 – 190.

22. Нізевич О. В. (Гаяш О.В.). Формування синтаксичних умінь у розумово відсталих молодших школярів у системі розвивального навчання Д.Б.Ельконіна-В.В.Давидова. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету. Серія соціально-педагогічна*. Випуск 7 / за ред. О.В. Гаврилова, В.І. Співака. Кам'янець-Подільський : ПП Мошинський В.С., 2007. С.218 – 221.

23. Нізевич О. В. (Гаяш О.В.). Творчі вправи на уроках української мови як засіб розвитку мислення учнів з розумовою відсталістю. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія соціально-педагогічна*. Випуск 10 / за ред. О.В. Гаврилова, В.І. Співака. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. С.298 – 301.

24. Спеціальна психологія. Тексти. Частина I / за ред. М.П. Матвеевої, С.П. Миронової. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ, 1999. 158 с.

25. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підручник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 312 с.

26. Пономаренко Н. В., Тороп К. С. Українська література: підручник для осіб з особливими освітніми потребами (F 70) 9 клас. Чернівці : Букрек, 2020. 272 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/11Hytggiq1Ik4GQm8zg0a9-tAqrAD4qSK/view?usp=sharing>

27. Пономарьова К.І. Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів. Уроки розвитку мовлення в 1-4 класах. Київ : КІМО, 2006. 110 с.

28. Плешканівська Г.М. Українська мова : підручник для 5 кл. допом. школи. Київ : Богдан, 2007. 200 с.

29. Плиско К.М. Принципи, методи і форми навчання української мови (Теоретичний аспект). Харків, 1995.

30. Ульянова Т. К. Методика викладання граматики і розвитку мовлення учнів допоміжної школи. Київ, 1995. 94 с.

31. Чеботарьова О., Блеч Г., Бобренко І., Гладченко І., Мякушко О., Трикоз С., Сухіна І., Ярмола Н. Особливості реалізації компетентнісного підходу в освіті дітей з інтелектуальними порушеннями : навчально-методичний посібник / за наук. ред.: О. Чеботарьової, І. Сухіної. Київ : ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2019. 233 с.

32. Чередніченко Н. В. Початковий курс навчання української мови молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ). Навчально-методичний посібник (курс лекцій). К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 208 с.

Електронні ресурси в мережі Інтернет:

1. Програми для дітей з помірною розумовою відсталістю. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditej-u-specialnih-zakladah-osviti/osvita-ditej-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi/navchalni-programi/dlya-ditej-z-pomirnoyu-rozumovoju-vidstalistyju> (дата звернення: 28.06.2024).

2. Навчальні програми з української літератури для 7 – 10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/korekciini_programy/2019/05/24/programi-z-ukrliteratura-7-10-klasi.docx

3. Навчальні програми з української мови для 5 – 10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/korekciini_programy/2019/05/24/5-10-klas-ukr-mova.docx

4. Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 та 3-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку : наказ Міністерства освіти і науки від 19.09.2022 р. № 836. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/632/9c6/379/6329c6379ad05339839275.pdf>

СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ

Особливості навчальної програми з математики для учнів з інтелектуальними порушеннями.

Мета та завдання навчання математики у спеціальній школі. Зв'язок математики з іншими навчальними дисциплінами. Принципи побудови навчальної програми з математики. Концентричність розташування матеріалів у програмі. Структурні особливості програми з математики. Диференціація навчальних вимог до учнів з різним рівнем засвоєння матеріалу. Особливості

навчальної програми для учнів з помірним ступенем порушень інтелекту.

Методи навчання математики у спеціальній школі.

Поняття про методи навчання в школі та їх класифікацію. Вибір методів навчання математики у спеціальній школі. Особливості використання словесних методів на уроках математики у спеціальній школі (розповідь, бесіда, пояснення, інструктаж, робота з книгою). Використання наочних методів на уроках математики для дітей з інтелектуальними порушеннями. Практичні методи в математиці як засіб формування вмінь та навичок, реалізація зв'язку математики із життям. Проблемні методи та методи програмованого навчання математики у спеціальній школі.

Урок математики у спеціальній школі

Основні вимоги до уроку математики. Характеристика структурних елементів уроку математики.

Роль і місце геометричного матеріалу в системі навчання учнів спеціальної школи

Предмет геометрії. Завдання і зміст вивчення геометричного матеріалу в спеціальній школі. Особливості оволодіння учнями з порушеннями інтелекту основами геометричних знань (рівні мислення при вивченні геометричного матеріалу; труднощі при вивченні геометрії; етапи утворення елементарних геометричних понять і уявлень). Особливості оволодіння школярами з інтелектуальною недостатністю основами геометричних знань (помилки при називанні та впізнаванні геометричних фігур; відокремлення істотних ознак від неістотних; порівняння та креслення геометричних фігур; суб'єктивні труднощі вивчення геометрії). Організація вивчення геометричного матеріалу на уроках.

Позакласна робота з математики

Особливості позакласної роботи з математики в спеціальній школі. Форми позакласної роботи з математики (гурткова робота, математичні ігри, хвилинки цікавої математики). Форми позакласної роботи з математики (математична газета, математичний куточок, математична вікторина). Домашні завдання та форми їх перевірки.

Методика розв'язування арифметичних задач

Задачі та їх роль у навчанні та вихованні учнів спеціальної школи. Типи простих задач та їхня мета. Труднощі розв'язування арифметичних задач учнями спеціальної школи та помилки, які вони при цьому допускають. Організація роботи учнів над розв'язуванням арифметичних задач.

Методика розв'язування складених задач

Навчання учнів самостійному складанню задач. Перехід від розв'язування простих задач до складених.

Методика вивчення дій множення і ділення у спеціальній школі.

Формування в учнів з порушеннями інтелекту поняття про множення і ділення. Навчання табличного множення і ділення в межах 100. Позатабличні випадки множення і ділення. Розв'язування задач у 3-4 класах. Дужки. Порядок їх використання учнями спеціальної школи

Методика вивчення тисячі.

Причини виділення 1000 в окремий концентр та труднощі його вивчення. Усні і письмова нумерація чисел в межах 1000. Знайомство з сотнею як новою лічильною одиницею. Утворення повних трицифрових чисел. Утворення

неповних трицифрових чисел і їх запис. Обчислення прикладів на додавання і віднімання в межах тисячі. Обчислення прикладів на множення і ділення в межах тисячі. Особливості розв'язування задач в четвертому концентрі.

Методика вивчення багатоцифрових чисел.

Причини виділення багатоцифрових чисел в окремий концентр та труднощі, які при їхньому вивченні виникають у школярів з порушеннями інтелекту. Вивчення нумерації багатоцифрових чисел у спеціальній школі. Засвоєння дій додавання і віднімання багатоцифрових чисел. Множення і ділення багатоцифрових чисел на одноцифрове число. Множення і ділення на розрядні числа (десятки, сотні, тисячі). Ділення на двоцифрове число та ділення на двоцифрове число з остачею. Розв'язування задач при вивченні багатоцифрових чисел.

Вивчення метричної системи мір у спеціальній школі.

Метрична система мір та основні труднощі її засвоєння школярами з порушеннями інтелекту. Вивчення мір довжини і об'єму. Вивчення мір маси та вартості. Перетворення чисел, які виражаються метричними мірами. Додавання і віднімання іменованих чисел з перетворенням. Виконання дій множення і ділення з числами, вираженими метричними мірами.

Методика вивчення мір часу. Усна лічба на уроках математики

Час та особливості його вивчення учнями спеціальної школи. Засвоєння мір часу у початковій школі та у 5 кл. Перетворення чисел, виражених мірами часу та арифметичні дії з ними. Значення усної лічби для учнів з інтелектуальними порушеннями. Форми і прийоми усної лічби. Види вправ з усної лічби.

Методика вивчення звичайних дробів.

Отримання звичайних дробів. Труднощі при вивченні звичайних дробів школярами з порушеннями інтелекту. Уявлення про неправильний дріб та мішане число. Порівняння та скорочення звичайних дробів. Арифметичні дії із звичайними дробами (додавання і віднімання).

Методика вивчення десяткових дробів та відсотків у спеціальній школі.

Десятковий дріб, його читання і запис. Порівняння десяткових дробів, скорочення та приведення їх до спільного знаменника. Іменовані числа і десяткові дробі. Арифметичні дії з десятковими дробами (додавання і віднімання). Арифметичні дії з десятковими дробами (множення і ділення). Поняття про відсотки у програмі для учнів з порушеннями інтелекту. Розв'язування задач на відсотки у спеціальній школі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література:

1. Спеціальна методика викладання математики в допоміжній школі: Курс лекцій: Навчальний посібник/ Упорядники О.В. Гаврилов, О.М. Ляшенко. – Хмельницький: ПП Пантюк С.Д., 2003. – 272 с.
2. Спеціальна методика викладання математики в допоміжній школі: Курс лекцій. Частина 2/ Упорядники О.В. Гаврилов, О.М. Ляшенко, Н.І. Королько. – Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В.С., 2006. – 432 с.
3. Королько Н.І. Математика. Навчальна програма для підготовчого, 1-5 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей. – К., 2014. URL: https://corr.ks.ua/progr_int.htm

4. Королько Н.І. Навчальні програми для 5-9 (10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Математика, 8-10 кл./укладачі Н.І. Королько, Н.В. Троїцька. - К., 2016 р. - 45 с.

5. Королько Н.І. Навчальні програми для 5-9 (10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Математика, 6-7 кл.

6. Миронова С.П. Вимоги до уроку в спеціальній школі для дітей з вадами інтелекту. Методичні рекомендації/С.П.Миронова// Кам'янець-Подільський, 1998. – 24 с.

Додаткова література

1. Довідник з елементарної математики/ За ред. П.Ф. Фільчакова. – К.: Наукова думка, 1975.

2. Нікуленко Н.М., Росохацька Т.М. Математика. Підручник для 4-го класу для дітей з особливими потребами/ Н.М. Нікуленко, Т.М. Росохацька//К.: Ірпінськ: ВТФ «Перун», 2005. – 176 с.

3. Капустіна Г.М., Овчинникова Ф.З., Яшкова Л.С. Математика: Підручник для 6-го класу для дітей з особливими потребами. 2-ге вид., змін. – К.: Освіта, 1997. – 208 с..

4. Королько Н.І. Математика: 6 клас. Підручник для дітей з особливими потребами/ Королько Н.І.// К.: Либідь, 2014. – 192 с.

5. Ек В.В. Математика: Підр. Для 8 класу для дітей з особливими потребами. – К.: Освіта, 1997. – 175 с.

6.

СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА І ГЕОГРАФІЇ

Зміст географічного та природознавчого матеріалу та завдання викладання цих предметів у спеціальній школі

Географічні уявлення та поняття, їх види. Зменшення обсягу та спрощення структури географічних відомостей. Принципи відбору географічних відомостей, номенклатури та термінології. Розподіл тем курсу за роками навчання. Практичний характер навчання географії у спеціальній школі. Зміст програми з природознавства у спеціальній школі, розподіл матеріалу за роками навчання. Освітнє, корекційно-розвивальне, виховне та практичне значення курсу географії та природознавства у закладах спеціальної освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями. Зв'язок природознавства та географії з іншими навчальними предметами, що вивчаються у спеціальній школі.

Принципи і методи навчання географії та природознавства у спеціальній школі.

Реалізація загальнодидактичних та корекційних принципів у процесі навчання природознавства та географії. Класифікація методів навчання природознавства та географії. Особливості використання словесних методів навчання на уроках з цих предметів. Робота з підручником на уроках природознавства та географії. Прийоми роботи з підручниками. Робота з зошитами на уроках природознавства та географії. Дидактичні ігри на уроках

природознавства та географії.

Організаційні форми та засоби навчання природознавства та географії у спеціальній школі.

Урок – основна форма організації навчальної роботи. Типи уроків з природничих предметів у спеціальній школі. Підготовка вчителя до уроку. Засоби навчання та методи їх використання на уроках природознавства та географії. Застосування картографічних посібників на уроках географії у спеціальній школі. Робота з контурною картою на уроках географії.

Позакласна навчально-виховна робота з природознавства та географії для учнів з порушеннями інтелекту.

Основні напрями, методи та форми позакласної роботи з природничих предметів. Організація та проведення навчальної екскурсії. Роль предметних кабінетів у підвищенні ефективності навчально-виховного процесу з природничих предметів. Краєзнавчий куточок у спеціальній школі. Значення географічного майданчика у формуванні системи знань, умінь та навичок учнів. Пропедевтика навчання географії у спеціальній школі. Пропедевтичний курс навчання географії «Природознавство», його значення. Зміст географічної пропедевтики в 1-му класі спеціальної школи, її мета та завдання. Ведення календаря природи. Географічна пропедевтика в 2-му класі, її мета та завдання. Географічна пропедевтика в 3-му класі, її мета та завдання. Географічна пропедевтика в 4-5-их класах спеціальної школи, її мета та завдання. Особливості засобів і форм організації уроків за програмою «Я досліджую світ». Картографічна пропедевтика.

Особливості засвоєння географічного матеріалу учнями спеціальної школи

Поняття про географічні знання. Типологія географічних уявлень учнів з порушеннями інтелекту. Специфіка географічних уявлень. Особливості формування географічних уявлень в учнів спеціальної школи. Методичні умови, які сприяють формуванню географічних уявлень в учнів з інтелектуальними порушеннями. Формування географічних понять в учнів спеціальної школи. Типологія географічних понять. Труднощі засвоєння географічних понять учнями з порушеннями інтелекту. Шляхи та методичні умови формування загальних географічних понять в учнів спеціальної школи. Послідовність формування загальних географічних понять в учнів з порушеннями інтелекту. Формування одиничних географічних понять в учнів спеціальної школи.

Методика вивчення причинно-наслідкових залежностей на уроках географії у спеціальній школі

Застосування порівняння на уроках географії у спеціальній школі. Особливості порівняння географічних об'єктів учнями з інтелектуальними порушеннями. Методичні умови, які сприяють формуванню прийому порівняння в учнів спеціальної школи. Рівні порівняння географічних об'єктів учнями з порушеннями інтелекту. Встановлення причинно-наслідкових залежностей як засіб розвитку мислення учнів спецшкол. Класифікація географічних причинно-наслідкових залежностей. Труднощі у засвоєнні географічних причинно-наслідкових залежностей учнями з порушеннями інтелекту. Особливості розуміння географічних причинно-наслідкових зв'язків учнями спеціальних шкіл. Методичні умови, які сприяють розумінню географічних причинно-наслідкових залежностей учнями спеціальної школи. Прийоми розкриття перед учнями з

інтелектуальними порушеннями географічних причинно-наслідкових зв'язків.

Методика вивчення загального курсу географії (6 клас)

Місце і значення курсу «Загальна географія» в системі природничих предметів. Структура курсу та основні завдання кожного розділу. Навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення курсу. Зміст географічного матеріалу у 6-ому класі. Методичні особливості вивчення курсу географії у 6 класі: а) формування понять; б) вивчення причинно-наслідкових зв'язків; в) встановлення фізико-географічних закономірностей; г) запам'ятовування географічних фактів. Формування практичних умінь як складова здобуття системи географічних знань.

Особливості вивчення курсу «Фізична географія» (7 клас).

Місце і значення курсу «Фізична географія» в системі природничих предметів. Структура курсу географії у 7-ому класі та основні завдання кожного розділу. Навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення курсу. Методичні моделі вивчення курсу.

Методика вивчення географії світу у 8-ому класі.

Короткі відомості про Землю, Сонце, Місяць. Завдання, зміст, система і методи ознайомлення учнів з відомостями про Землю, Сонце та Місяць. Прийоми ознайомлення учнів з дослідженням космосу. Завдання, зміст, наочні засоби та методи ознайомлення з явищами природи на Землі. Завдання, зміст, наочні засоби та методи вивчення географії світу. Методика вивчення географічного положення, природних умов материків і океанів у спеціальній школі. Особливості методичної роботи вчителя при ознайомленні учнів з державами світу.

Методика вивчення курсу «Географія України» (9 клас)

Завдання, зміст вивчення курсу «Географія України». Завдання, зміст, наочні засоби та методи вивчення розділу „Фізична географія України“. Особливості ознайомлення учнів з фізико-географічним положенням і кордонами України; рельєфом, корисними копалинами; кліматичними умовами; поверхневими і підземними водами; ґрунтами; рослинним і тваринним світом; природними зонами. Методика вивчення розділу „Економічна та соціальна географія України“. Особливості ознайомлення учнів з темами: Населення та трудові ресурси; господарство України - методи та прийоми формування уявлень про галузі господарства України (промисловість, агропромисловий комплекс, транспорт, соціальний комплекс). Методичні особливості вивчення курсу «Географія України» у світлі актуальних воєнно-політичних подій. Методика вивчення інформації про свою область: природні умови та господарство.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література:

1. Кобернік С.Г. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: Навчально-методичний посібник / Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р., Скуратович О.Я.; За ред. С.Г. Коберніка. – К.: Навч. книга, 2005. – 319 с.
2. Липа В.О. Зміст та корекційна спрямованість вивчення географії в допоміжній школі. – К.: ІЗМН, 1996.
3. Навчальна програма для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей. Природознавство, 1-4 класи. К.: Інститут спеціальної педагогіки НАПН України,

2014. - 49 с.

4. Навчальна програма для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей. «Я у світі», 3, 4 класи. К.: Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2014. - 22 с.

5. Програма з географії для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей (5-9 кл.) Укладачі: Одинченко Л.К., Скиба Т.Ю. Київ, 2015. - 49 с.

6. Навчальна програма для 5-9 (10) класів спеціальних загальноосвітніх закладів для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Природознавство, 8-9 класи. К.: Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2016. – 14 с.

Допоміжна література:

1. Вимоги до уроку в спеціальній школі для дітей з вадами інтелекту / Укл. Миронова С.П. // Методичні рекомендації. - Кам'янець- Подільський, 1998. – 24 с.

2. Липа В.О., Одинченко Л.К. Вивчення географії України в допоміжній школі // Дефектологія. – 1998 . – № 3,4.

СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ

Методика викладання історії в спеціальній школі як педагогічна наукова дисципліна

Предмет і завдання методики навчання історії в спеціальній школі. Зв'язок методики навчання історії у спеціальній школі з іншими педагогічними науками. Програма з історії для учнів з інтелектуальними порушеннями, її основні завдання. Характеристика шкільного підручника з історії для учнів з інтелектуальним недорозвитком.

Особливості історичного матеріалу в школі

Зміст сучасної історичної освіти. Формування історичних уявлень учнів. Вивчення теоретичного матеріалу. Формування історичних понять і вмінь.

Окремі аспекти історичного матеріалу в спеціальній школі

Характеристика історичної особи, оцінка історичного факту. Порівняння історичних подій та явищ. Визначення причинно-наслідкових зв'язків. Виконання практичних завдань з опорою на підручники з історії 7-9 кл. Складання плану параграфу. Доведення власної думки. Виконання практичних завдань з опорою на підручники з історії 7-9 кл. Аналіз історичного документу. Виконання практичних завдань з опорою на підручники з історії 7-9 кл.

Завдання курсу історії для учнів з інтелектуальними порушеннями.

Зміст історії як навчального предмету в спеціальній школі. Виховні завдання шкільного курсу історії для учнів з інтелектуальною недостатністю. Розв'язання корекційно-розвиваючих завдань на уроках історії у спеціальній школі. Моделювання роботи асистента вчителя на уроках історії у інклюзивному класі. Використання засобів адаптації/модифікації (практичний аспект).

Пропедевтика вивчення історії в спеціальній школі.

Сутність і особливості пропедевтики вивчення історії в спеціальній школі. Характеристика суспільно-історичного матеріалу в книгах з читання для 2-6 класів спеціальної школи. Робота над творами суспільно-історичного змісту на

уроках читання у 2-6 класах.

Організація процесу навчання історії у школі.

Модель, технології, методи та прийоми навчання історії. Особливості використання словесних методів навчання історії. Проблемні, евристичні та інтерактивні методи навчання. Дидактичні ігри на уроці історії.

Засоби навчання на уроках історії.

Робота з підручником та зошитом на уроках історії. Використання карти на уроці історії. Наочність у навчанні історії. Роль предметного кабінету при навчанні історії

Особливості засвоєння історичних знань учнями з порушеннями інтелекту.

Схильність до чуттєвого засвоєння історичних знань. Фрагментарність та нерозчленованість історичних знань. Зміщення уявлень. Утрудненість осмислення історичних знань. Узагальнення поодиноких фактів. Виникнення помилкових стереотипів. Персоніфікація суспільно-історичних подій. Механічне засвоєння історичних знань.

Особливості формування історичних понять в учнів з порушенням інтелекту.

Роль фактів у навчанні історії учнів спеціальної школи. Прийоми і засоби формування уявлень про факти минулого в спеціальній школі. Особливості формування уявлень про історичне минуле в учнів з порушенням інтелекту.

Історико-просторові уявлення та причинно-наслідкові зв'язки як складові історичних знань учнів спеціальної школи.

Особливості формування історико-просторових уявлень в учнів з порушенням інтелекту. Специфіка формування історичних понять і розкриття причинно-наслідкових зв'язків у курсі історії у спеціальній школі. Шляхи та засоби формування історичних понять в учнів з порушенням інтелекту. Розкриття причинно-наслідкових зв'язків в курсі історії спеціальної школи.

Особливості уроку історії в спеціальній школі.

Вимоги до уроку історії в спеціальній школі. Типи уроків історії. Особливості проведення уроків різного типу в спеціальній школі (комбінований урок). Особливості проведення уроків різного типу в спеціальній школі (урок повідомлення нових знань, повторювально-узагальнюючий урок). Підготовка вчителя до уроку історії.

Методи навчання історії для учнів з порушенням інтелекту.

Методи усного повідомлення історичного матеріалу. Методи роботи з друкованим текстом (письмовими текстами). Методи наочного навчання історії.

Специфіка вивчення правових питань у спеціальній школі.

Особливості вивчення питань права в спеціальній школі. Зв'язок уроків права з іншими навчальними предметами. Вивчення питань про права та обов'язки громадян України учнями з порушеннями інтелекту. Вивчення основ трудового законодавства у спеціальній школі

Позакласна робота з історії.

Позакласна робота з історії в спеціальній школі. Форми і методи позакласної роботи з історії. Виховання національних та патріотичних почуттів учнів на уроках історії у спеціальній школі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література:

1. Баханов К.О. Професійний довідник вчителя історії. / К.О. Баханов. – Х.: Вид.група «Основа», 2012. – 239 с.: табл. – (Серія «Професійний довідник»).
2. Вимоги до уроку в спеціальній школі для дітей з вадами інтелекту / Укл. Миронова С.П. // Методичні рекомендації. - Кам'янець- Подільський, 1998. – 24 с.
3. Левітас Ф.Л., Салата О.О. Методика викладання історії. Посібник вчителя./ Ф.Л. Левітас, О.О. Салата. – Х.: Вид.група «Основа», 2006. – 96 с. – (Б-ка журн. «Історія та правознавство», Вип. 8 (32)).
- 4.Методика викладання історії в допоміжній школі: методичні рекомендації/ упорядники – Гіренко Н.А., доцент кафедри методики корекційної освіти, Гришин Ю.І., вчитель допоміжної школи № 4, м. Донецьк, Липа В.О., доцент кафедри корекційної педагогіки та спеціальної психології. – Слов'янськ: СДПУ, 2010. – 157 с.
- 5.Пометун О. Методика навчання історії в школі/О.І. Пометун, Г.О. Фрейман. — К.: «Генеза» 2005. –328 с.

Допоміжна література:

1. Василюк В. До питання вдосконалення вивчення історії України учнями допоміжної школи/ В. Василюк, І. Русіна// Дефектологія. – 2005. - № 1. – С.37-39.
2. Василюк В. Історія України у допоміжній школі. / В. Василюк// Дефектолог. – 2012. - № 4. – С.8-11.
3. Гіренко Н.А. Особливості роботи з друкованим текстом на уроках історії у спеціальній школі / Н.А. Гіренко // Педагогічні науки: теорія, практика, інноваційні технології: науковий журнал СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2015. - № 6. – С.85-89.
4. Деніщич Л. Викладання історії України в допоміжній школі. /Л. Деніщич // Дефектолог. – 2015. - № 9. – С.20-21.
5. Капустін А.І. Теоретичні передумови формування історичних понять на основі використання корекційно-розвивальних функцій наочності/ А.І. Капустін // Гуманізація навчально-виховного процесу. Науково-методичний збірник. – Слов'янськ, 2003. – Вип.ХІХ. – С.331-335.
6. Косенко Ю.М. Становлення та розвиток спеціальної методики навчання історії: монографія (друга половина ХІХ – початок ХХІ століть) /Ю.М.Косенко. – Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 2016. – 216 с.
7. Косенко Ю.М. Дидактична гра як метод формування історичних понять у розумово відсталих учнів: монографія/ Ю.М. Косенко. – Суми: вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015. – 272 с.
8. Миронова С.П., Матвєєва М.П. Реалізація індивідуального підходу до дітей з вадами інтелекту: Методичні рекомендації - Кам'янець-Подільський, 2001. - 28 с.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ, АСИСТЕНТА ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Нормативно-правові засади діяльності асистента вчителя, асистента вихователя закладів освіти

Специфіка кадрового забезпечення в інклюзивному освітньому середовищі.

Основні законодавчі документи, що регулюють діяльність асистентів. Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти. Поняття «педагогічна підтримка в освітньому процесі». Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року. Міжнародне законодавство у сфері інклюзивного навчання. Компаративістський аналіз практики педагогічного асистування в різних країнах світу.

Посада асистента вчителя та асистента вихователя у закладі освіти з інклюзивним навчанням: обов'язки та завдання

Кваліфікаційні вимоги асистента вчителя, асистента вихователя. Функції асистента вчителя, асистента вихователя у закладі освіти. Посада та посадові обов'язки асистента вчителя, асистента вихователя в закладі освіти з інклюзивним навчанням. Відповідність фахової підготовки, знань, вмінь, навичків педагогічних працівників на посаді асистента вчителя, асистента вихователя. Педагогічна етика й особистісні якості асистента вчителя, асистента вихователя. Напрями діяльності асистента вчителя та асистента вихователя у закладі освіти з інклюзивним навчанням.

Роль асистента вчителя в діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами

Принципи активної взаємодії членів команди супроводу дітей з ООП в умовах інклюзивного навчання. Моделі співпраці асистента вчителя і вчителя класу. Особливості взаємодії асистента вчителя і адміністрації закладу освіти. Напрями співпраці асистента вчителя з батьками. Ефективне формування партнерських стосунків з фахівцями (консультантами) ІРЦ.

Напрями діяльності асистента вихователя у закладі дошкільної освіти

Особливості діяльності закладу дошкільної освіти. Універсальний дизайн у закладі дошкільної освіти. Документи для зарахування дітей з ООП до інклюзивної групи. Специфіка комплектування до інклюзивної групи ЗДО. Режимні моменти у ЗДО та специфіка діяльності асистента вихователя на кожному з них.

Планування роботи асистента вчителя, асистента вихователя, особливості ведення документації

Загальні вимоги до заповнення документації. Ведення журналу спостережень за розвитком дитини з ООП. Річний план асистента вчителя, асистента вихователя в інклюзивному закладі освіти. Оформлення «Журналу обліку консультацій та просвітницьких заходів в інклюзивному закладі освіти». Формування графіку роботи асистента вчителя, асистента вихователя, Журналу обліку робочого часу, Журналу щоденного обліку роботи. Правила та вимоги до оформлення Щоденного плану роботи асистента вчителя, асистента вихователя та Журналу обліку методичної роботи.

Участь асистента учителя, асистента вихователя у складанні Індивідуальної програми розвитку дитини з ООП

Порядок і зміст діяльності вчителя, асистента вихователя на попередньому етапі створення ІПР. Зміст діяльності вчителя, асистента вчителя та вихователя, асистента вихователя на діагностичному етапі створення ІПР. Установлення цілей та завдань ІПР дитини з ООП. Порядок і зміст діяльності вчителя, вихователя та асистента у процесі реалізації Індивідуальної програми з ООП. Характеристика дитини з проблемною поведінкою: додаткові освітні потреби та адаптації.

Неперервна освіта як чинник підвищення педагогічної майстерності

Форми і методи підвищення педагогічної майстерності педагога. Вебінари. Тренінги, особливості їх організації та проведення. Методичні семінари з проблем спеціальної освіти. Роль самоосвіти у становленні фахівця. Участь у науковій діяльності як умова формування дослідницької компетентності.

Реалізація компетентнісного підходу в інклюзивних групах ЗДО

Загальна характеристика освітніх напрямів відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти. Реалізація освітніх напрямів: «Особистість дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Дитина в природньому довкіллі». Формування правил здоров'язбережувальної поведінки у дитини дошкільного віку з ООП.

Реалізація освітніх напрямів у ЗДО. Співпраця асистента вихователя та вихователя у розвитку компетентностей за напрямками

Формування компетентностей дошкільника за напрямками: «Гра дитини», «Дитина в соціумі», «Мовлення дитини», «Дитина у світі мистецтва». Моделі співпраці вихователя, асистента вихователя для реалізації компетентнісного підходу за напрямками.

Формування ключових та предметних компетентностей у ЗЗСО та роль асистента вчителя у цьому процесі

Поняття «ключові компетентності», «предметні компетентності». Реалізація змістових ліній Освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти. Методи та прийоми розвитку ключових та предметних компетентностей у діяльності асистента вчителя. Специфіка діяльності асистента вчителя у ресурсній кімнаті та медіатеці.

Розвиток ключових та предметних компетентностей в учнів 5-9 класів ЗЗСО та методичні аспекти діяльності асистента вчителя

Компетентнісний потенціал Державного стандарту базової середньої освіти. Особливості роботи асистента вчителя з учнями адапційного (5-6 класи) і базового предметного навчання (7-9 класи). Взаємодія асистента вчителя з вчителями-предметниками. Методи та прийоми навчання школярів з ООП. Виховання цінностей та морально-етичних якостей в учнів з ООП.

Арт-терапевтичні технології у роботі з дітьми з ООП різних вікових груп

Сучасні тенденції та основні напрямки розвитку арт-терапії. Види арт-терапевтичних технологій (робота з малюнком і глиною, музикотерапія, бібліотерапія, драматерапія та ін.). Особливості застосування нейрографіки. Використання методів арт-технології у роботі з дітьми з ООП : фрагмент уроку, ресурсна кімната, медіатека, дозвілля.

Співпраця асистента вчителя, асистента вихователя з батьками дітей з ООП

Основні напрями роботи та педагогічної взаємодії асистента вчителя, асистента вихователя з батьками дітей з ООП. Роль батьків як членів команди психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП в умовах інклюзивного закладу освіти. Форми співпраці асистента вчителя, асистента вихователя з батьками дітей з ООП. Принципи педагогічної діяльності асистента вчителя, асистента вихователя орієнтовані на інтереси сім'ї. Стратегії ефективного спілкування вчителя, вихователя та асистента вчителя, асистента вихователя з батьками дітей з ООП.

Організація дозвілля дітей у ЗДО та початковій школі ЗЗСО

Використання казкотерапії у роботі із дітьми з ООП у інклюзивних групах/ класах в умовах воєнного стану. Ігри та розваги. Розвиваючі ігри на свіжому повітрі під час прогулянок. Організація театральної-ігрової діяльності дітей з ООП як засобу їх соціального розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література:

1. Асистент вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання: навчально-методичний посібник / А. А. Колупасева та ін. Харків : Видавництво «Ранок», 2019. 216 с.
2. Арт-технології : Навчально-методичний посібник / Уклад.: О. А. Мірошніченко. Житомир : ТОВ «Видавничий дім Бук-Друк», 2024. 180 с.
3. Діти з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі / навчально-методичний посібник /авт.: Н. Ярмола, Л. Коваль-Бардаш, Н. Компанець, Н. Квітка, А. Лапін К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 208 с.
4. Дятленко Н. М. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій., О. В. Мартинчук, Ю. М. Найда, під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. К. : ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.
5. Миронова С. НУШ: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах. Навчально-методичний посібник. Тернопіль: «Астон», 2020. 176 с.
6. Михальський А.В., Жигульова Е.О., Михальська Ю.А. Здоров'язберігаючі технології при роботі з дітьми із особливими освітніми потребами : Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2020. 228 с.
7. Наумчук Т. Інклюзивне навчання в закладі дошкільної освіти: навчально-методичний посібник. В-цтво: «Літера», 2024. 160 с.
8. Нова українська школа: поради вихователю групи продовженого дня у закладах загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб. / Г. І. Дмитрів [та ін.]. Львів : Світ, 2019. 224 с.
9. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.
10. Практика взаємодії з батьками дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному просторі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Лисичанськ : ТОВ «ФОКСПРИНТ», 2021. 80 с.
11. Савінова Н. В., Берегова М. І., Борулько Д. М. Інклюзивне навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Навчально-методичний посібник. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. 166 с.
12. Спільне викладання в інклюзивному класі: метод. матеріали. /Укладач Софій Н. З., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 70 с.
13. Сучасні арт-терапевтичні технології [Електронний ресурс] : електрон. метод. рекомендації до практич. занять з курсу «Сучасні арт-терапевтичні технології» для студ. першого (бакалавр.) рівня вищої освіти / уклад. Н. В. Артюхіна. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2023. 40 с.

14. Теоретико-методологічні засади впровадження інклюзії в закладах освіти: монографія / наук. ред. М. Є. Чайковський. Київ: Університет «Україна». 2019. 460 с.

15. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

16. Швайка Л. Інклюзія в ЗДО. В-цтво «Основа», 2021. 144 с.

Додаткова література:

1. Калька Н., Ковальчук З., Одинцова Г. Практикум з арт-терапії : навчально-методичний посібник. Ч. 2. Львів, 2021. 148 с.

2. Логвін Т.В. Роль асистента вчителя у навчально-виховному просторі дитини з особливими освітніми потребами. *Молодий вчений*. № 2.1 (54.1). лютий, 2018 р. С.82-86.

3. Стеблюк С. В. Реалізація особистісно орієнтованого підходу у навчанні дітей з інтелектуальними порушеннями засобами ігрових технологій. *Implementation of a person-oriented approach in the education of children with intellectual disabilities by means of game technologies. Inclusion and inclusive education: European and national dimensions* : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. С.190-211 268 р.

4. Стеблюк С. В. Формування медіаграмотності у молодших школярів з інтелектуальними порушеннями. *Тенденції розвитку спеціальної та інклюзивної освіти в контексті європейського виміру: теорія і практика* : Наукова монографія. Рига, Латвія : «Baltija Publishing», 2024. С.205-223

5. Стеблюк С.В., Хома О.М. Педагогічне портфоліо як методичний інструментарій у реалізації завдань мовно-літературної освітньої галузі початкової школи. *Інноваційна педагогіка. Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій*. Випуск 52. Т. 2. 2022. С.50-54

6. Стеблюк С.В., Хома О.М. Збагачення активного словника молодших школярів на уроках української мови у сучасній початковій школі. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 60. Том 4. с.170-175

7. Стеблюк С., Хома О. Наукові підходи до методики навчання Мовно-літературної освітньої галузі в контексті інклюзивної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 66. Том 3. С.222-226

Інтернет-джерела

1. Базовий компонент дошкільної освіти. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

2. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>

3. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrainska-shkola-2/derzhavniy-standart-bazovoi-serednoi-osviti>

4. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

5. Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text>

6. Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0609729-18#Text>

7. Про дошкільну освіту. Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>

8. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. № 38–39. Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

9. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>

10. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-organi-a957>

11. Рівні підтримки для дітей з ООП: що змінюється та які виклики. Нова українська школа. URL: <https://nus.org.ua/articles/rivni-pidtrymky-dlya-ditej-z-oor-shho-zminuyetsya-ta-yaki-vyklyky/>

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВИХ ЗАНЯТЬ З ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сутність та зміст корекційно-розвиткової роботи з дітьми з порушеннями пізнавальної діяльності

Поняття і визначення корекційно-розвиткової роботи. Компоненти системи корекційно-розвиткової роботи. Цілі і завдання корекційно-розвиткової роботи. Основні принципи корекційно-розвиткової роботи. Сутність корекційно-розвиткового складника навчання при порушеннях інтелектуальної сфери. Схема аналізу корекційної спрямованості уроку. Форми і методи корекційно-розвиткової роботи. Включення спеціальних засобів корекції в освітній процес, виховання та режим дня.

Диференційований підхід до змісту й методики корекційно-розвиткової роботи при порушеннях пізнавальної діяльності

Характеристика об'єкту корекції при порушеннях пізнавальної діяльності. Прийоми корекції порушень розвитку у процесі навчання та проведення корекційно-розвиткових занять. Особливості корекційно-розвиткової роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями. Диференціація корекційно-розвиткової роботи за ступенями виразності інтелектуального порушення. Диференціація корекційно-розвиткової роботи за показниками розвитку і здоров'я. Урахування в корекційно-розвитковій роботі типу затримки психічного розвитку і навчальних труднощів.

Специфіка корекційно-розвиткової роботи при складних порушеннях розвитку. Індивідуальний підхід до дітей з порушеннями зору. Індивідуальний підхід до дітей з порушеннями слуху. Індивідуальний підхід дітей з ДЦП. Індивідуальний підхід у навчанні дітей з РСА.

Рання корекційно-розвиткова допомога дітям з порушеннями пізнавальної діяльності

Значення раннього віку та корекційної допомоги для розвитку дитини з особливим освітніми потребами. Особливості розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями у немовлячому та ранньому віці. Ознаки порушень у розвитку дітей раннього віку при складних (комплексних) порушеннях. Ознаки, що можуть вказувати на дитячий церебральний параліч (ДЦП) у немовлячому та ранньому віці. Ознаки, що можуть вказувати на порушення зору у немовлячому та ранньому віці. Ознаки, що можуть вказувати на порушення слуху у немовлячому та ранньому віці. Ознаки, що можуть вказувати на розлади спектру аутизму (РСА) у немовлячому та ранньому віці.

Психолого-педагогічне вивчення дітей раннього віку. Умови психолого-педагогічного вивчення дітей немовлячого і раннього віку.

Понятійно-категоріальний апарат та принципи ранньої корекційної роботи. Організаційні та змістові засади ранньої корекційно-розвиткової допомоги. Методичні аспекти ранньої корекційно-розвиткової допомоги дітям з порушеннями пізнавальної діяльності.

Організація корекційно-розвиткової роботи в різних типах закладів

Діяльність інклюзивно-ресурсних центрів. Завдання інклюзивно-ресурсного центру. Комплексна оцінка розвитку дитини. Рівень підтримки в освітньому процесі. Проведення занять фахівцями ІРЦ.

Корекційно-розвиткова робота в закладах спеціальної освіти. Організація корекційно-виховної роботи у спеціальному закладі дошкільної освіти компенсуючого типу для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Організація корекційно-розвиткової роботи у спеціальній школі. Організація корекційно-розвиткової роботи у навчально-реабілітаційному центрі.

Організація корекційно-розвиткових занять в закладах дошкільної та загальної середньої освіти.

Зміст і методика корекційно-розвиткових занять

Види занять для дітей з ЗПР, ІП, складними порушеннями розвитку та їх характеристика. Порядок планування корекційно-розвиткових занять. Перспективне планування корекційно-розвиткових занять. Календарне планування корекційно-розвиткових занять. Щоденне планування корекційно-розвиткових занять.

Структура та методика проведення заняття. Умови ефективності корекційно-розвиткових занять. Особливості проведення корекційно-розвиткових занять під час дистанційного навчання.

Організаційно-педагогічні умови корекційно-розвиткової роботи у закладах загальної середньої освіти

Корекційно-розвиткова діяльність і особистість учителя. Основні напрями взаємодії педагогів і інших фахівців у корекційно-розвитковій роботі. Команда психолого-педагогічного супроводу і її роль у роботі з учнями з порушеннями пізнавальної діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література:

1. Корекційна психопедагогіка (Олігофренопедагогіка) : навчально-методичний посібник / укл. О.В. Гаяш. Ужгород : ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2021. 255 с.
2. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підручник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 312 с.
3. Миронова С.П., Буйняк М.Г., Гаяш О.В. Методика проведення корекційно-розвиткових занять з дітьми з порушеннями пізнавальної діяльності : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. 172 с.

Допоміжна література:

1. Гаяш О.В. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку : науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків. Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2015. 120 с.
2. Гаяш О.В. Основні аспекти діяльності вчителя-олігофренопедагога в сучасних умовах. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)* : збірник наукових праць: вип. 12 / за ред. О.В. Гаврилова, В.М. Синьова. Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2019. С. 64-72.
3. Гаяш О.В. Особливості організації корекційної роботи з дитиною з порушенням інтелекту в інклюзивному класі. *Комплексний супровід дітей з психофізичними порушеннями в умовах навчально-реабілітаційного центру* : матеріали III-ї Міжнародної наук.-практ. Конф. (27-28 квітня 2014 р., м. Луганськ) / за заг. ред. Т.В. Махукової. Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка“, 2014. С. 32 – 35.
4. Матвєєва М.П., Миронова С.П. Корекційна робота в системі освіти дітей з вадами розумового розвитку : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний університет, 2005. 164 с.
5. Миронова С.П., Гаврилов О.В., Матвєєва М.П. Основи корекційної педагогіки : навчальний посібник / за заг.ред. С.П. Миронової. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 264 с.
6. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з помірною розумовою відсталістю в системі корекційно-розвивального навчання спеціального загальноосвітнього закладу: навчально-методичний посібник / за наук. ред. О. В. Чеботарьової, І. В. Гладченко. Київ : ІСП НАПН України, 2016. 148 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/707272/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9F%D0%9F%D0%A1.pdf>
7. Синьов В.М., Матвєєва М.П., Хохліна О.П. Психологія розумово відсталої дитини : підручник. – Київ : Знання, 2008. 359 с.
8. Спеціальна педагогіка : понятійно-термінологічний словник / за ред. академіка В.І. Бондаря. Луганськ : Альма-матер, 2003. 436 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

1. Про затвердження Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2019 р. № 221. URL: <https://sqe.gov.ua/law/postanova-kabinetu-ministriv-ukrain-44/>

2. Про затвердження Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах : Наказ Міністерства освіти і науки України від 09.12.2010 р. № 1224. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1412-10>

3. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 р. № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#n8>

4. Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 та 3-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку : наказ Міністерства освіти і науки від 19.09.2022 р. № 836. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/632/9c6/379/6329c6379ad05339839275.pdf>

5. Про затвердження типової освітньої програми для 5-10 (11) класів спеціальних закладів середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами : Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.01.2021 р. № 121. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-dlya-5-10-11-klasiv-specialnih-zakladiv-serednoyi-osviti-dlya-osib-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami>